

161165-71
202700091

K1881
1

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!
Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

საქართველოს საბჭოთა სოციალის-
ტური რესპუბლიკის

კონსტიტუცია

(ძირითადი კანონი)

881
1
ОНСТИТУЦИЯ

(Основной Закон)

Грузинской Советской Социалисти-
ческой Республики

გაზ. „ჩვენი საუფიროს“ გამოსვლა.

Издание газеты „НАШ ГУДОК“

თბილისი—1937—ТБИЛИСИ

გაზ. „ჩვენი საყვირი“-ს
ხელის მომწერს

ПОДПИСЧИКУ
газ. - „НАШ ГУДОК“

სკეზ-2000
შეგთქმულია

პ/მგ. გამოშვებისათვის ვლ. ბუაჩიძე
პ/მგ. კორექტორი კ. კოპაძე
ტექნოდაქტორი ვ. ბუილლიშვილი
გადაეცა წარმოებაში 15/II 1937 წ. ხელმოწერილია
დასაბეჭდად 25/II 37 წ. მთავლიტის რწმუნებული
ბ 5816 შეკვეთა № 4631 ტირაჟი 4500 გამოვიდა
1937 წ. 10 მარტს

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!
Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

საქართველოს საბჭოთა სოციალის-
ტური რესპუბლიკის

კონსტიტუცია

(ძირითადი კანონი)

КОНСТИТУЦИЯ

(Основной Закон)

Грузинской Советской Социалисти-
ческой Республики

გაზ. „ჩვენი საუფიროს“ გამოცემა.

Издание газ. «НАШ ГУДОК»

თბილისი 1937 — ТБИЛИСИ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԾԱՆԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԾԱՆԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

დ ა დ გ ე ნ ი ლ ე ბ ა

სრულიად-საქართველოს საბჭოების

საგანგებო მე-8 ყრილობისა

საქართველოს საბჭოთა სოცია-
ლისტური რესპუბლიკის კონსტიტუ-
ციის (ძირითადი კანონის) დამტკი-
ციების შესახებ

სრულიად-საქართველოს საბჭოების სა-
განგებო მე-8 ყრილობა ადგენს:

დამტკიცებულ იქნეს საქართველოს საბ-
ჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონს-
ტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტი
ყრილობის სარედაქციო კომისიის მიერ წარ-
მოდგენილი რედაქციით.

ყრილობის პრეზიდიუმი

თბილისი. 13 თებერვალი, 1937 წ.

დ ა დ გ ე ნ ი ლ ე ბ ა

სრულიად-საქართველოს საბჭოების

საგანგებო მე-8 ყრილობისა

საქართველოს საბჭოთა სოცია-
ლისტური რესპუბლიკის უზენაესი
საბჭოს არჩევის შესახებ

სრულიად-საქართველოს საბჭოების სა-
განგებო მე-8 ყრილობა ადგენს:

მიენდოს სრულიად-საქართველოს ცენტ-
რალურ აღმასრულებელ კომიტეტს საქარ-
თველოს სსრ ახალ კონსტიტუციის საფუძ-
ველზე — შეიმუშაოს და დაამტკიცოს სა-
არჩევნო დებულება, აგრეთვე განსაზღვ-
როს საქართველოს საბჭოთა სოციალისტუ-
რი რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს არჩე-
ვის ვადები.

ყრილობის პრეზიდიუმი

თბილისი. 13 თებერვალი, 1937 წ.

ქართული
ხალხთა

საქართველოს საბჭოთა
სოციალისტური რესპუბლიკის
კონსტიტუცია
(ძირითადი კანონი)

თავი I

საზოგადოებრივი წყობილება

მუხლი 1. საქართველოს საბჭოთა სო-
ციალისტური რესპუბლიკა არის მუშათა და
გლეხთა სოციალისტური სახელმწიფო.

მუხლი 2. საქართველოს სსრ-ის პოლი-

ტიკურ საფუძველს შეადგენენ მშრომელთა დეპუტატების საბჭოები, აღმოცენებული და განმტკიცებულნი მემამულეთა და კაპიტალისტთა ძალაუფლების დამხობისა და პროლეტარიატის დიქტატურის მოპოვების შედეგად.

მუხლი 3. მთელი ძალაუფლება საქართველოს სსრ-ში ეკუთვნით ქალაქისა და სოფლის მშრომელებს მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების სახით.

მუხლი 4. საქართველოს სსრ-ის ეკონომიურ საფუძველს შეადგენენ მეურნეობის სოციალისტური სისტემა და საწარმოო იარაღთა და საშუალებათა სოციალისტური საკუთრება, დამკვიდრებულნი მეურნეობის კაპიტალისტური სისტემის ლიკვიდაციისა, საწარმოო იარაღთა და საშუალებათა კერძო საკუთრების გაუქმებისა და ადამიანისაგან ადამიანის ექსპლოატაციის მოსპობის შედეგად.

მუხლი 5. სოციალისტურ საკუთრებას საქართველოს სსრ-ში აქვს ან სახელმწიფო საკუთრების ფორმა (საყოველთაო-სახალხო კუთვნილება), ან კოოპერატიულ-საკოლმეურნეო საკუთრების ფორმა (ცალკეულ კოლმეურნეობათა საკუთრება, კოოპერატიულ გაერთიანებათა საკუთრება).

მუხლი 6. მიწა, მისი წიაღი, წყალი, ტყე, ქარხნები, ფაბრიკები, მაღაროები, სამადნოები, რკინიგზა, წყლის და საჰაერო ტრანსპორტი, ბანკები, კავშირგაბმულობის საშუალებანი, სახელმწიფოს მიერ ორგანიზებული მსხვილი სასოფლო-სამეურნეო საწარმოები (საბჭოთა მეურნეობანი, სამანქანო-სატრაქტორო სადგურები და სხვ.), აგრეთვე კომუნალური წამოწყებანი და ძირითადი საბინაო ფონდი ქალაქებსა და სამრეწველო პუნქტებში შეადგენენ სახელმწიფო საკუთრებას, ესე იგი საყოველთაო-სახალხო კუთვნილებას.

მუხლი 7. საზოგადოებრივი წამოწყებანი კოლმეურნეობებსა და კოოპერატიულ ორგანიზაციებში მათი ცოცხალი და მკვდარი ინვენტარით, კოლმეურნეობათა და კოოპერატიულ ორგანიზაციათა მიერ წარმოებულ პროდუქტსა, ისე როგორც მათი საზოგადოებრივი ნაგებობანი შეადგენენ კოლმეურნეობათა და კოოპერატიულ ორგანიზაციათა საზოგადოებრივ, სოციალისტურ საკუთრებას.

თვითეთულ კოლმეურნულ კომლს, გარდა ძირითადი შემოსავლისა საზოგადოებრივი კოლექტიური მეურნეობიდან, პირად სარგებლობაში აქვს მცირე საკარმიდამო ნაკვე-

თი მიწა და პირად საკუთრებად — დამხმარე მეურნეობა საკარმიდამო ნაკვეთზე, საცხოვრებელი სახლი, პროდუქტული პირუტყვი, ფრინველი და წვრილი სასოფლო-სამეურნეო ინვენტარი — თანახმად სასოფლო სამეურნეო არტელის წესდებისა.

მუხლი 8. მიწა, რომელიც კოლმეურნეობებს უჭირავთ, ემაგრებათ მათ უსასყიდლო და უვადო სარგებლობაში, ესე იგი სამუდამოდ.

მუხლი 9. მეურნეობის სოციალისტურ სისტემასთან ერთად, რომელიც საქართველოს სსრ-ში მეურნეობის გაბატონებული ფორმა არის, კანონით დაშვებულია ერთპიროვნულ გლეხთა და შინამრეწველთა წვრილი კერძო მეურნეობა, რომელიც დამყარებულია პირად შრომაზე და გამორიცხავს სხვისი შრომის ექსპლოატაციას.

მუხლი 10. მოქალაქეთა პირადი საკუთრების უფლება მათს შრომითს შემოსავალსა და დანაზოგზე, საცხოვრებელ სახლსა და დამხმარე საოჯახო მეურნეობაზე, საოჯახო მეურნეობისა და ყოფაცხოვრების საგნებზე, პირადი მოხმარებისა და კეთილყოფის საგნებზე, ისე როგორც მოქალაქეთა პირადი საკუთრების მემკვიდრეობის უფლება — დაცულია კანონით.

მუხლი 11. საქართველოს სსრ-ის სამეურნეო ცხოვრება განისაზღვრება და წარმართება სახელმწიფო სახალხო-სამეურნეო გეგმით საზოგადოებრივი სიმდიდრის გადიდებისა, საქართველოს სსრ-ის მშრომელთა მატერიალური და კულტურული დონის განუხრელი აღმავლობისა, სსრ კავშირის დამოუკიდებლობის, მისი ძლიერებისა და თავდაცვაუნარიანობის განმტკიცების ინტერესებისათვის.

მუხლი 12. შრომა საქართველოს სსრ-ში არის შრომისუნარიანი თვითეული მოქალაქის მოვალეობა და ღირსების საქმე შემდეგი პრინციპის მიხედვით: „ვინც არ მუშაობს, ის არც სჭამს“.

საქართველოს სსრ-ში ხორციელდება სოციალიზმის პრინციპი: „თვითეულისაგან მისი უნარ-ს მიხედვით, თვითეულს — მისი შრომის მიხედვით“.

თავი II

სახელმწიფოებრივი წყობილება

მუხლი 13. ეკონომიური და პოლიტიკური ხაზით, ისე როგორც თავდაცვის ხაზით ურთიერთი დახმარების განხორციელების მიზნისათვის საქართველოს საბჭოთა სოცია-

ქართული
ენების
სწავლის
სამეცნიერო
ცენტრი

ლისტური რესპუბლიკა ნებაყოფლობით
ერთიანდა თანასწორუფლებიან საბჭოთა სო-
ციალისტურ რესპუბლიკებთან: რუსეთის
სფსრ, უკრაინის სსრ, ბელორუსიის სსრ,
აზერბაიჯანის სსრ, სომხეთის სსრ, თურქ-
მენეთის სსრ, უზბეკეთის სსრ, ტაჯიკეთის
სსრ, ყაზახეთის სსრ, ყირგიზეთის სსრ-თან
საკავშირო სახელმწიფოში—საბჭოთა სოცია-
ლისტური რესპუბლიკების კავშირში.

ამადა მიხედვით, საქართველოს სსრ
უზრუნველყოფს სსრ კავშირისათვის მისი
ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოებისა და
სახელმწიფო მმართველობის ორგანოების
სახით, სსრ კავშირის კონსტიტუციის მე-14
მუხლით განსაზღვრულ უფლებებს.

სსრ კავშირის კონსტიტუციის მე-14 მუხ-
ლის თარგმობს გარეში. საქართველოს სსრ
ახორციელებს სახელმწიფო ძალაუფლებას
დამოუკიდებლად და ინარჩუნებს სრულიად
თავის სუვერენულ უფლებებს.

მუხლი 14. საქართველოს საბჭოთა სო-
ციალისტური რესპუბლიკა თავისი ხელისუ-
ფლების უმაღლესი ორგანოებისა და სახელ-
მწიფო მმართველობის ორგანოების სახით:

ა) ღებულობს საქართველოს სსრ-ის კონ-
სტიტუციას, შეაქვს მასში ცვლილებანი და

დამატებანი, ახორციელებს მისი შესაბამისი
 ლების კონტროლს;

ბ) ამტკიცებს აფხაზეთისა და აჭარის ავ-
 ტონომიური სსრ-ების კონსტიტუციებს;

გ) აწესებს აფხაზეთისა და აჭარის ავტო-
 ნომიური სსრ-ებისა და სამხრეთ-ოსეთის ავ-
 ტონომიური ოლქის საზღვრებს;

დ) წარუდგენს დასამტკიცებლად სსრ კავ-
 შირის უზენაეს საბჭოს ახალი ავტონომიური
 რესპუბლიკებისა და ავტონომიური ოლქების
 შექმნას საქართველოს სსრ-ის შემადგენლო-
 ბაში;

ე) აწესებს საზღვრებსა და სარაიონო და-
 ყოფას საქართველოს სსრ-ისას;

ვ) გამოცემს საქართველოს სსრ-ის კანო-
 ნებს, კანონთა კოდექსებს და უზენაესი მმარ-
 თველობის აქტებს;

ზ) იცავს სახელმწიფოებრივ წესრიგს და
 მოქალაქის უფლებებს;

თ) ამტკიცებს საქართველოს სსრ-ის სა-
 ხალხო-სამეურნეო გეგმას;

ი) ამტკიცებს საქართველოს სსრ-ის სახელ-
 მწიფო ბიუჯეტს;

კ) ხელმძღვანელობს აფხაზეთის ავტონო-
 მიური სსრ-ის, აჭარის ავტონომიური სსრ-ის
 და სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის
 ბიუჯეტებისა და რაიონების და ქალაქების

ადგილობრივი ბიუჯეტების განხორციელებას;
საქართველოს მთავრობის

ლ) აწესებს სსრ კავშირის კანონმდებლობის შესაბამისად, სახელმწიფო და ადგილობრივ გადასახადებს, გამოსაღებებს და არასაგადასახადო შემოსავალს;

მ) განაგებს რესპუბლიკური ქვემდებარეობის ბანკების, სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებების და საწარმოების, სავაჭრო წამოწყებების მმართველობის საქმეს და აგრეთვე ხელმძღვანელობს ადგილობრივ მრეწველობას;

ნ) ახორციელებს საკავშირო ქვემდებარეობის საწარმოთა და დაწესებულებათა მდგომარეობისა და მმართველობის კონტროლს;

ო) ამყარებს მიწის, მისი წიაღის, ტყის და წყლის სარგებლობის წესს;

პ) განაგებს ქალაქებისა და სხვა დასახლებული ადგილების კეთილმოწყობის საქმეს, საბინაო მშენებლობას და საბინაო და კონსტრუქციური მეურნეობის მმართველობას;

ჟ) ხელმძღვანელობს საგზაო მშენებლობას, ადგილობრივ ტრანსპორტს და კავშირგაბმულობას;

რ) განაგებს შრომის კანონმდებლობის საქმეს;

ს) ხელმძღვანელობს ჯანმრთელობის დაცვის
ცვის საქმეს;

ტ) განაგებს სოციალური უზრუნველყოფის საქმეს;

უ) ხელმძღვანელობს დაზღვევის და საშემნახველო საქმეს;

ფ) ხელმძღვანელობს პირველდაწყებითი, საშუალო და უმაღლესი განათლების საქმეს;

თ) ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ-ის კულტურულ-განმანათლებელ და სამეცნიერო ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს და მართავს საერთო—რესპუბლიკური მნიშვნელობის კულტურულ - განმანათლებელ და სამეცნიერო ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს;

ლ) ხელმძღვანელობს მოქალაქეთა შორის ფიზიკური კულტურისა და სპორტის ფართოდ შთანერგვის საქმეს;

ყ) აწყობს სასამართლო ორგანოებს;

შ) ანიჭებს საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეობის უფლებებს;

ჩ) ახორციელებს საქართველოს სსრ-ის სასამართლო ორგანოების მიერ მსჯავრდებულ მოქალაქეთა ამნისტიისა და პატიების უფლებას.

მუხლი 15. საქართველოს სსრ ინარჩუნებს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლი-

კების კავშირიდან თავისუფლად გამოსვლის უფლებას.

მუხლი 16. საქართველოს სსრ-ის ტერიტორია არ შეიძლება შეიცვალოს მისი თანზომობის გარეშე.

მუხლი 17. სსრ კავშირის კანონებს ძალა აქვთ საქართველოს სსრ-ის ტერიტორიაზე.

მუხლი 18. საქართველოს სსრ-ის მოქალაქე არის სსრ კავშირის მოქალაქე.

ყველა სხვა მოკავშირე რესპუბლიკის მოქალაქე საქართველოს სსრ-ის ტერიტორიაზე სარგებლობს საქართველოს სსრ-ის მოქალაქის თანაბარი უფლებებით.

მუხლი 19. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა შეესდგება: აფხაზეთის ავტონომიური საბჭოთა სოც ალისტური რესპუბლიკისა, აჭარის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკისა, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქისაგან; აბაშის, ადიგენის, ამბროლაურის, ასპინძის, აღბუღალის, ახალქალაქის, ახალციხის, ბაღდადის, ბაშკიჩეთის, ბოგდანოვკის, ბორჩალოს, ბორჯომის, გეგეჭკორის, გორის, გურჯაანის, დუშეთის, ვანის, ზემო-სვანეთის, ზუგდიდის, თბილისის, თელავის, თიანეთის, კასპის, ლაგოდეხის, ლანჩხუთის, ლუქსემბურგის, მახარაძის, ონის, ორჯონიკიძის, სა-

გარეჯოს, სამტრედიის, სიღნაღის, ტყეშელის, ქვემო-სვანეთის, ქუთაისის, ყაზბეგის, ყარაიის, ყვარლის, ჩოხატაურის, ჩხარის, ჩხოროწყუს, ცაგერის, ცხაკაიის, წალენჯიხის, წალკის, წულუკიძის, ჭიათურის, ხაშურის, ხობის, ჯუღელის—რაიონებისაგან და ქალაქების: თბილისისა და ფოთისაგან, რომლებიც რაიონების შემადგენლობაში არ შედიან.

მუხლი 20. აფხაზეთის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა შესდგება გაგრის, გალის, გუდაუთის, სოხუმის, ოჩამჩირის რაიონებისაგან და ქალაქ სოხუმისაგან, რომელიც რაიონების შემადგენლობაში არ შედის.

მუხლი 21. აჭარის ავტონომიური საბჭოთა სოციალ-სტური რესპუბლიკა შესდგება ბათუმის, ქედის, ქობულეთის, ხულოს რაიონებისაგან და ქალაქ ბათუმისაგან, რომელიც რაიონების შემადგენლობაში არ შედის.

მუხლი 22. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქი შესდგება ზნაურის, ლენინგორის, სტალინორის, ჯავის რაიონებისაგან და ქალაქ სტალინ-რისაგან, რომელიც რაიონების შემადგენლობაში არ შედის.

საქართველოს
სსრ-ის

მუხლი 23. საქართველოს სსრ-ის ნებს ერთნაირი ძალა აქვთ საქართველოს სსრ-ის მთელ ტერიტორიაზედ.

თუ აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკებს კანონი საქართველოს სსრ-ის კანონს არ ეთანხმება, მოქმედებს საქართველოს სსრ-ის კანონი.

მუხლი 24. აფხაზეთის და აჭარის ავტონომიურ სსრ-ებს აქვთ თავიანთი კონსტიტუციები, რომლებიც რევალისწინებენ ამ რესპუბლიკათა თავისებურებას და აგებული არიან საქართველოს სსრ-ის კონსტიტუციისა და სსრ კავშირ-ის კონსტიტუციის სრულ შესაბამისად.

სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიურ ოლქს აქვს ავტონომიური ოლქის დებულება, რომელსაც ამრკიცებს საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო.

თავი III

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები

მუხლი 25. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო

ხელისუფლების უმაღლესი ორგანო საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო.

მუხლი 26. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ახორციელებს ყველა უფლებას, რაც მიკუთვნებული აქვს საქართველოს სსრ-ს, თანახმად საქართველოს სსრ-ის კონსტიტუციის მე-13 და მე-14 მუხლებისა, რამდენადაც ეს უფლებები ამ კონსტიტუციის ძალით არ შედიან საქართველოს სსრ-ის იმ ორგანოების კომპეტენციაში, რომლებიც ანგარიშვალდებული არიან საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს წინაშე: საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოს პრეზიდიუმისა, საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოსი და საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისარიატებისა.

მუხლი 27. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო არის საქართველოს სსრ-ის ერთადერთი კანონმდებელი ორგანო.

მუხლი 28. საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოს ირჩევენ რესპუბლიკის მოქალაქენი საარჩევნო ოლქების მიხედვით. შეკრებილი ნორმით: ერთი დეპუტატი 15.000 მცხოვრებზე.

მუხლი 29. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ირჩევა ოთხი წლის ვადით.

მუხლი 30. საქართველოს სსრ-ის უზენა-

ესი საბჭოს სესიებს იწვევს საქართველოს
სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი წელი-
წადში ორჯერ.

რიგს გარეშე სესიებს იწვევს საქართველოს
სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი თავი-
სი შეზღუდულობისამებრ, ან უზენაესი საბჭოს
დეკრეტების არანაკლებ, ვიდრე ერთი მე-
სამიედის მოთხოვნით.

მუხლი 31. საქართველოს სსრ-ის უზე-
ნაესი საბჭო ირჩევს თავის თავმჯდომარეს
და მის ორ მოადგილეს.

საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს
თავმჯდომარე ხელმძღვანელობს უზენაესი
საბჭოს სხდომებს და განაგებს მის შინაგან
განაწესს.

მუხლი 32. კანონი დამტკიცებულად ით-
ვლება, თუ იგი მიღებულია საქართველოს
სსრ-ის უზენაესი საბჭოს მიერ ხმის უბრალო
უმრავლესობით.

მუხლი 33. საქართველოს სსრ-ის უზენა-
ესი საბჭოს მიერ მიღებული კანონები ქვეყ-
ნდება საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბ-
ჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარისა და მდი-
ვნის ხელმოწერით.

მუხლი 34. საქართველოს სსრ-ის უზე-
ნაესი საბჭო ირჩევს საქართველოს სსრ-ის
უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმს შემდეგი შე-

მადგენლობით: საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, მისი ორი მოადგილე, ავტონომიურ რესპუბლიკათა რიცხვის მიხედვით, პრეზიდიუმის მდივანი და პრეზიდიუმის 13 წევრი.

მუხლი 35. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი მთელს თავის მოქმედებაში ანგარიშვალდებულია საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს წინაშე.

მუხლი 36. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი:

ა) იწვევს საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს სესიებს;

ბ) განმარტავს საქართველოს სსრ-ის მოქმედ კანონებს, გამოსცემს ბრძანებულებებს;

გ) მოახდენს საყოველთაო-სახალხო დაკითხვას (რეფერენდუმს);

დ) აუქმებს საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოს და ავტონომიურ რესპუბლიკათა სახალხო კომისართა საბჭოების დადგენილებებსა და განკარგულებებს, აგრეთვე ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს გადაწყვეტილებებსა და განკარგულებებს, თუ ისინი კანონს არ შეესაბამებიან;

ე) საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს სესიათა შორის პერიოდში — ანთავისუფ-

ლებს თანამდებობისაგან და ნიშნავს საქართველოს სსრ-ის ცალკეულ სახალხო კომისარებს საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის წარდგენით და შემდგომ დასამტკიცებლად შეაქვს საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოში;

ვ) ანიჭებს საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეობის უფლებას;

ზ) აჯილდოვებს საპატიო სიგელით და ანიჭებს საქართველოს სსრ-ის საპატიო წოდებებს;

თ) ახორციელებს საქართველოს სსრ-ის სასამართლო ორგანოების მიერ მსჯავრდებულ მოქალაქეთა პატიების უფლებას.

მუხლი 87. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ირჩევს სამანდატო კომისიას, რომელიც ამოწმებს უზენაესი საბჭოს დეპუტატთა უფლებამოსილებას.

სამანდატო კომისიის წარდგენით საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო სწყვეტს — ან იცნოს ცალკეულ დეპუტატთა უფლებამოსილება, ან გააუქმოს მათი არჩევა.

მუხლი 88. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ნიშნავს, როდესაც იგი აუცილებლად სცნობს, საგამომძიებლო და სარევიზიო კომისიებს ყოველგვარ საკითხზე.

ყველა დაწესებულება და თანამდებობის პირი ვალდებულია შეასრულოს ამ კომისიის მოთხოვნა და წარუდგინოს მათ საჭირო მასალები და დოკუმენტები.

მუხლი 39. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს დეპუტატი არ შეიძლება მიცემულ იქნას პასუხისგებაში სასამართლოს წესით ან დაპატიმრებულ იქნას საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს თანხმობის გარეშე, ხოლო უზენაესი საბჭოს სესიათა შორის პერიოდში — საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თანხმობის გარეშე.

მუხლი 40. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს უფლებამოსილების ვადის გასვლისას საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმში ინარჩუნებს თავის უფლებამოსილებას ახლად არჩეული საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს მიერ საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს ახალი პრეზიდიუმის შექმნამდე.

მუხლი 41. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს უფლებამოსილების ვადის გასვლისას საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმში ნიშნავს ახალ არჩევნებს არა უგვიანეს ორი თვისა დღიდან საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს უფლებამოსილების ვადის გასვლისა.

მუხლი 42. საქართველოს სსრ-ის ახლანდელ არჩეულ უზენაეს საბჭოს იწვევს საქართველოს სსრ-ის წინანდელი შემადგენლობის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმი არა უგვიანეს ერთი თვისა არჩევნების შემდეგ.

მუხლი 43. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ქმნის საქართველოს სსრ-ის მთავრობას — საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოს.

თავი IV

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო მმართველობის ორგანოები

მუხლი 44. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ბელისუფლების უმაღლესი აღმასრულებელი და განმკარგულებელი ორგანო არის საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო.

მუხლი 45. საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო პასუხისმგებელი და ანგარიშვალდებულია საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს წინაშე, ხოლო საქართვე-

ლოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს სესიათა პერიოდში — საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის წინაშე.

მუხლი 46. საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო გამოსცემს დადგენილებებსა და განკარგულებებს სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ-ის მოქმედ კანონთა და სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებათა და განკარგულებათა საფუძველზე და მათ შესასრულებლად, და ამოწმებს მათ შესრულებას.

მუხლი 47. საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებანი და განკარგულებანი სავალდებულოა შესასრულებლად საქართველოს სსრ-ის მთელ ტერიტორიაზე.

მუხლი 48. საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო:

ა) აერთიანებს და წარმართავს საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისარიატებისა და თავის ქვემდებარე სხვა სამეურნეო და კულტურულ დაწესებულებათა მუშაობას; აერთიანებს და ამოწმებს საერთო-საკავშირო სახალხო კომისარიატების რწმუნებულთა მუშაობას;

ბ) ღებულობს ზომებს სახალხო-სამეურნეო გეგმისა და სახელმწიფო და ადგილობ-

რივი ბიუჯეტის გასახორციელებლად; საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრის
გ) ღებულობს ზომებს საზოგადოებრივი
წესრიგის უზრუნველსაყოფად, სახელმწიფოს
ინტერესების დასაცავად და მოქალაქეთა
უფლებების დასაცავად;

ვ) წარმართავს და ამოწმებს ავტონომიურ
რესპუბლიკების სახალხო კომისართა საბ-
ჭოებისა და ავტონომიური ოლქის მშრო-
მელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებე-
ლი კომიტეტის მუშაობას, ხელმძღვანელობს
და ამოწმებს მშრომელთა დეპუტატების სა-
რაიონო და საქალაქო საბჭოების აღმასრუ-
ლებელ კომიტეტების მუშაობას;

ე) ქმნის, აუცილებლობის შემთხვევაში,
საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა
საბჭოსთან სამეურნეო და კულტურული
მშენებლობის საქმეთა სპეციალურ კომიტე-
ტებს და მთავარ სამმართველოებს.

მუხლი 49. საქართველოს სსრ-ის სახალ-
ხო კომისართა საბჭოს უფლება აქვს გააუქ-
მოს ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დე-
პუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომი-
ტეტის გადაწყვეტილებანი და განკარგულე-
ბანი და აგრეთვე შეაჩეროს ავტონომიური
რესპუბლიკების სახალხო კომისართა საბ-
ჭოების დადგენილებანი და განკარგულებანი.

და ავტონომიური ოლქის მშრომელთა
დეპუტატების საბჭოს გადაწყვეტილებანი და
განკარგულებანი.

საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა
საბჭოს უფლება აქვს გააუქმოს საქართვე-
ლოს სსრ-ის სახალხო კომისრების ბრძანე-
ბები და ინსტრუქციები.

მუხლი 50. საქართველოს სსრ-ის სახალ-
ხო კომისართა საბჭოს, ქმნის საქართველოს
სსრ-ის უზენაესი საბჭო შემდეგი შეზღუდვ-
ლობით:

საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა
საბჭოს თავმჯდომარე;

საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა
საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეები;

საქართველოს სსრ-ის სახელმწიფო საგებ-
მო კომისიის თავმჯდომარე;

საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისრები:

კვების მრეწველობისა;

მსუბუქი მრეწველობისა;

სატყეო მრეწველობისა;

მიწათმოქმედებისა;

მარცვლეულის და მეცხოველეობის საბ-
ჭოთა მეურნეობებისა;

ფინანსთა;

შინაგანი ვაჭრობის;

შინაგან საქმეთა;

რუსტიციისა;
ჯანმრთელობის დაცვისა ;
განათლებისა;
ადგილობრივი მრეწველობისა;
კომუნალური მეურნეობისა;
სოციალური უზრუნველყოფისა;
დამზადებათა კომიტეტის რწმუნებული;
ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს
უფროსი;

საერთო-საკავშირო სახალხო კომისარია-
ტების რწმუნებულნი.

მუხლი 51. საქართველოს სსრ-ის მთავ-
რობა ან საქართველოს სსრ-ის სახალხო კო-
მ-სარი, რომლებისადმი მიმართულია საქარ-
თველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს დებუტა-
ტის შეკითხვა, ვალდებული არიან არა უგ-
ვიანეს 3 დღისა გასცენ სიტყვიერი ან წერი-
ლობითი პასუხი საქართველოს სსრ-ის უზე-
ნაეს საბჭოში.

მუხლი 52. საქართველოს სსრ-ის სახალხო
კომისრები ხელმძღვანელობენ სახელმწიფო
მმართველობის იმ დარგებს, რომლებიც სა-
ქართველოს სსრ-ის კომპეტენციაში შედიან.

მუხლი 53. საქართველოს სსრ-ის სახალ-
ხო კომისრები, სათანადო სახალხო კომისა-
რიატების კომპეტენციის ფარგლებში; გამოს-
ცემენ ბრძანებებსა და ინსტრუქციებს სსრ

კავშირისა და საქართველოს სსრ-ის კანონთა
 სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს
 და საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა
 საბჭოს დადგენილებათა და განკარგულებათა
 სსრ კავშირის საკავშირო-რესპუბლიკური სა-
 ხალხო კომისარიატის ბრძანებათა და ინს-
 ტრუქციათა საფუძველზე და მათ შესასრუ-
 ლებლად, და ამოწმებენ მათ შესრულებას.

მუხლი 54. საქართველოს სსრ-ის სახალ-
 ხო კომისარიატები არიან ან საკავშირო-რეს-
 პუბლიკური ან რესპუბლიკური .

მუხლი 55. საქართველოს სსრ-ის საკავ-
 შირო-რესპუბლიკური სახალხო კომისარია-
 ტები არიან სახალხო კომისარიატები:

კვების მრეწველობისა;
 მსუბუქი მრეწველობისა;
 სატყეო მრეწველობისა;
 მიწათმოქმედებისა;
 მარცვლეულის და მცენარეულობის საბ-
 ჭოთა მეურნეობებისა;
 ფინანსთა;
 შინაგანი ვაჭრობის;
 შინაგან საქმეთა;
 იუსტიციისა;
 ჯანმრთელობის დაცვისა;

მუხლი 56. საქართველოს სსრ-ის რესპუბ-
 ლიკური სახალხო კომისარიატები არიან სა-

სახლხო კომისარიატები:

განათლებისა;

ადგილობრივი მრეწველობისა;

კოლხნალური მეურნეობისა;

სოციალური უზრუნველყოფისა;

მუხლი 57. საქართველოს სსრ-ის საკავში-
რო-რესპუბლიკური სახალხო კომისარიატები
ხელმძღვანელობენ საქართველოს სსრ-ის სა-
ხელმწიფო მმართველობის მათთვის დაკის-
რებულ დარგებს, გარდა საწარმოთა გან-
საზღვრული რიცხვისა იმ სიით, რომელ-
საც ამტკიცებს სსრ კავშირის უზენაესი
საბჭოს პრეზიდიუმი და ექვემდებარებიან
როგორც საქართველოს სსრ-ის სახალხო კო-
მისართა საბჭოს, ისე სსრ კავშირის სათა-
ნადო საკავშირო რესპუბლიკურ სახალხო კო-
მისარიატებს.

მუხლი 58. საქართველოს სსრ-ის რეს-
პუბლიკური სახალხო კომისარიატები ხელმძ-
ღვანელობენ სახელმწიფო მმართველობის
მათთვის დაკისრებულ დარგებს და ექვემდე-
ბარებიან უშუალოდ საქართველოს სსრ-ის
სახალხო კომისართა საბჭოს.

აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები

მუხლი 59. აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიურ საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკებში სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები არიან ამ რესპუბლიკების უზენაესი საბჭოები.

მუხლი 60. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაეს საბჭოს ირჩევენ რესპუბლიკის მოქალაქენი ოთხი წლის ვადით წარმომადგენლობის იმ ნორმების მიხედვით, რომლებიც დაწესებულია ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციით.

მუხლი 61. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო არის ამ რესპუბლიკის ერთადერთი კანონმდებელი ორგანო.

მუხლი 62. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო:

ა) ღებულობს ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციას, თანახმად საქართველოს სსრ-ის კონსტიტუციის 24 მუხლისა, და შეაქვს იგი დასამტკიცებლად საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოში.

ბ) წარუდგენს დასამტკიცებლად საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოს ახალი რაიონებისა და ქალაქების შექმნას და აგრეთვე აწესებს მათ საზღვრებს;

გ) ამტკიცებს ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო-სამეურნეო გეგმას და ბიუჯეტს;

დ) აჯილდოვებს საპატიო სიგელით და ანიჭებს ავტონომიური რესპუბლიკის საპატიო წოდებებს.

მუხლი 63. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო ირჩევს ავტონომიური სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმს შემდეგი შემადგენლობით: ავტონომიური სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, მისი მოადგილე, პრეზიდიუმის მდივანი და უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის წევრები.

მუხლი 64. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმში ანგარიშვალდებულია ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წინაშე.

მუხლი 65. ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის უფლებამოსი-

ლება განისაზღვრება ავტონომიური სსრ-ის
კონსტიტუციით.

მუხლი 66. ავტონომიური რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭო სხდომების გაძლოლისათვის
ირჩევს უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარეს და
მის მოადგილეებს.

მუხლი 67. ავტონომიური რესპუბლიკის
უზენაესი საბჭო ქმნის ავტონომიური რეს-
პუბლიკის მთავრობას—ავტონომიურ სსრ-ის
სახალხო კომისართა საბჭოს.

თავი VI

აფხაზეთისა და აჭარის ავტო- ნომიური საბჭოთა სოციალის- ტური რესპუბლიკების სახელმწი- ფო მმართველობის ორგანოები

მუხლი 68. აფხაზეთისა და აჭარის ავტო-
ნომიური სსრ-ების სახელმწიფო ხელი-
სუფლებების უმაღლესი აღმასრულებელი და
განმკარგულებელი ორგანო არის ავტონო-
მიური სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო.

მუხლი 69. ავტონომიური რესპუბლიკის
სახალხო კომისართა საბჭო პასუხისმგებელია
და ანგარიშვალდებულია ავტონომიური რეს-

პუბლიკის უზენაეს საბჭოს წინაშე, ბიბლიო-
ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბ-
ჭოს სესიათა შორის პერიოდში ავტონომიუ-
რი რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზი-
დიუმის წინაშე.

მუხლი 70. ავტონომიური სსრ-ის სახალ-
ხო კომისართა საბჭო გამოსცემს დადგენი-
ლებებსა და განკარგულებებს სსრ კავშირის,
საქართველოს სსრ-ის და ავტონომიური რეს-
პუბლიკის კანონთა, სსრ კავშირის და სა-
ქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბ-
ჭოების დადგენილებათა და განკარგულება-
თა საფუძველზე და მათს შესასრულებლად,
და ამოწმებს მათ შესრულებას.

მუხლი 71. ავტონომიური სსრ-ის სახალ-
ხო კომისართა საბჭოს უფლება აქვს გააუქ-
მოს ავტონომიური სსრ-ის სახალხო კომის-
არების ბრძანებანი და ინსტრუქციები, მშრო-
მელთა დეპუტატების სარაიონო და საქალა-
ქო საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტე-
ბის გადაწყვეტილებანი და განკარგულებანი
ავტონომიური სსრ-ის ტერიტორიაზე და აგ-
რეთვე შეაჩეროს მშრომელთა დეპუტატების
სარაიონო და საქალაქო საბჭოების გადაწყ-
ვეტილობანი და განკარგულებანი.

მუხლი 72. ავტონომიური რესპუბლიკის
სახალხო კომისართა საბჭოს ქმნის ავტო-

ნომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო
შემდგომი შემადგენლობით :

ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარე;

სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეები;

საზღვრამწიფო საგეგმო კომისიის თავმჯდომარე;

სახალხო კომისარები:

მიწათმოქმედებისა;

ფინანსთა;

ზონაგან ვაჭრობისა;

ზონაგან საქმეთა;

იუსტიციისა;

ჯანმრთელობის დაცვისა;

განათლებისა;

ადგილობრივი მრეწველობისა;

კომუნალური მეურნეობისა;

სოციალური უზრუნველყოფისა;

საგზაო სამმართველოს უფროსი;

დამზადებათა კომიტეტის რწმუნებული;

ელოვნების საქმეთა სამმართველოს

უფროსი;

და, გარდა ამისა, რესპუბლიკის მეურნეობის თავისებურებათა შესაბამისად, საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს დამტკიცებით—სახალხო კომისარები:

გვერდის მრეწველობისა;

მსუბუქი მრეწველობისა;

სატყეო მრეწველობისა;

მუხლი 73. ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო კომისრები ხელმძღვანელობენ სახელმწიფო მმართველობის იმ დარგებს, რომლებიც ავტონომიური რესპუბლიკის კომპეტენციაში შედიან, თანახმად საქართველოს სსრ-ის და ავტონომიური სსრ-ის კონსტიტუციებისა

მუხლი 74. ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო კომისრები, სათანადო სახალხო კომისარიატების კომპეტენციის ფარგლებში, გამოსცემენ ბრძანებებსა და ინსტრუქციებს სსრ კავშირის, საქართველოს სსრ-ის და ავტონომიური სსრ-ის კანონთა, სსრ კავშირის, საქართველოს სსრ-ის და ავტონომიური სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოების დადგენილებათა და განკარგულებათა, საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისარების ბრძანებათა და ინსტრუქციათა საფუძველზე და მათ შესაარულებლად.

მუხლი 75. ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო კომისარიატები ხელმძღვანელობენ სახელმწიფო მმართველობის მათთვის დაკისრებულ დარგებს და ექვემდებარებიან როგორც ავტონომიური რესპუბლიკის სახალხო

კომისარია საბჭოს, ისე საქართველოს საბჭოს
სათანადო სახალხო კომისარიატებს.

თავი VII

სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის სახელმწიფო ხელისუფ- ლების ორგანოები

მუხლი 76. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიურ
ოლქში სახელმწიფო ხელისუფლების ორგა-
ნო არის სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური
ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭო.

მუხლი 77. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიუ-
რი ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს
არჩევენ სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლ-
ქის მოქალაქენი ორი წლის ვადით შემდეგი
ხორცილთ: ერთი დეპუტატი 2.500 მცხოვ-
რეზე.

მუხლი 78. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიუ-
რი ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭო
ხელმძღვანელობს მმართველობის მისდამი
ქვემდებარე ორგანოების მოქმედებას, უზ-
რუნველყოფს სახელმწიფო წესრიგის დაც-
ვას, კანონების შესრულებას და მოქალაქეთა
უფლებების დაცვას, ხელმძღვანელობს ადგი-
ლობრივს სამეურნეო და კულტურულ მშე-

ნებლობას, ამტკიცებს საოლქო ბიუჯეტს
საოლქო სახალხო-სამეურნეო გეგმას.

მუხლი 79. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭო ლებულობს გადაწყვეტილებებს და იძლევა განკარგულებებს იმ უფლებათა ფარგლებში, რომლებიც მას მინიჭებული აქვს სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ-ის კანონებით.

მუხლი 80. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი და განმკარგულებელი ორგანო არის სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი, რომელსაც ირჩევს სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭო შემდეგი შემადგენლობით: თავმჯდომარე, თავმჯდომარის ორი მოადგილე, მოივანი და 7 წევრი.

მუხლი 81. სახელმწიფო მმართველობის ცალკეული დარგების ხელმძღვანელობისათვის სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი ჰქმნის შემდეგ განყოფილებებს:

- მიწათმოქმედებასა;
- საფინანსო;
- შინაგანი ვაჭრობისა;

ჯანმრთელობის დაცვისა;
სახალხო განათლებისა;
ადგილობრივი მრეწველობისა;
კომუნალური მეურნეობისა;
საბავშვო მეურნეობისა;
სოციალური უზრუნველყოფისა;
საგზაოს;
საერთოს;
ხელოვნების საქმეთა;
საგეგმო კომისიას;

კადრების სექტორს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარესთან;

და გარდა ამისა, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტთან არსებობენ:

შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის სამმართველო;

დამზადებათა კომიტეტის რწმუნებული.

მუხლი 82. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის განყოფილებები და სამმართველოები ექვემდებარებიან თავის მოქმედებაში როგორც სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომიტეტს, ისე საქართველოს სსრ-ის სათანადო სახალხო კომისარიატებს.

მუხლი 83. სახელმწიფო ხელისუფლების
სარაიონო, საქალაქო და სასოფლო ორგა-
ნოები სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიურ ოლქში
იქმნებიან ამ კონსტიტუციის VIII თავის სა-
ფუძველზე .

თავი VIII

სახელმწიფო ხელისუფლების აღმოსაშენებელი ორგანოები

მუხლი 84. სახელმწიფო ხელისუფლების
ორგანოები სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიურ
ოლქში და საქართველოს საბჭოთა სოცია-
ლისტური რესპუბლიკის რაიონებსა, ქალა-
ქებსა, დაბებსა და სოფლებში არიან მშრო-
მელთა დეპუტატების საბჭოები.

მუხლი 85. მშრომელთა დეპუტატების
რაიონული, საქალაქო, დიდი ქალაქების რა-
იონული, სადაბო და სასოფლო საბჭოებს ირ-
ჩევნ შეესაბამისად რაიონის, ქალაქის, დაბის
და სოფლის მშრომელები ორი წლის ვადით.

მუხლი 86. მშრომელთა დეპუტატების
სარაიონო საბჭოები აირჩევიან ნორმით: ერ-
თი დეპუტატი 300 მცხოვრებზე.

მუხლი 87. მშრომელთა დეპუტატების სა-
ქალაქო საბჭოები აირჩევიან ნორმით: ქალაქ
ფოთის საბჭო—ერთი დეპუტატი 200 მცხოვ-

რეზზე, ქალაქ ქუთაისისა—ერთი დეპუტატი—400 მცხოვრებზე, ქალაქ თბილისისა—1 დეპუტატი 700 მცხოვრებზე; დანარჩენი ქალაქებისა: ა) სადაც მოსახლეობა 10.000 მდებარე, —ერთი დეპუტატი 100 მცხოვრებზე, ბ) სადაც მოსახლეობა 10.000 აღემატება —ერთი დეპუტატი 150 მცხოვრებზე.

მუხლი 88. მშრომელთა დეპუტატების სადაბო და სასოფლო საბჭოები, სადაბო და სასოფლო საბჭოს მოქმედების რაიონის სიდიდის მიხედვით, აირჩევიან ნორმით: ერთი დეპუტატი არა ნაკლებ ვიდრე 50 და არა უმეტეს, ვიდრე—150 მცხოვრებზე;

მშრომელთა დეპუტატების სადაბო და სასოფლო საბჭოებისათვის საარჩევნო ნორმებს აწესებს საქართველოს სსრ-ის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების არჩევნების დებულება ამ მუხლში აღნიშნული საარჩევნო ნორმების ფარგლებში.

მუხლი 89. მშრომელთა (რაიონის, ქალაქის, სოფლის) დეპუტატების საბჭოები ხელმძღვანელობენ კულტურულ - პოლიტიკურ და სამეურნეო მშენებლობას თავიანთ ტერიტორიაზე, აწესებენ ადგილობრივს ბაუჯეტს, ხელმძღვანელობენ მმართველობის მათდამი დაქვემდებარებული ორგანოების მოქმედებას, უზრუნველყოფენ სახელმწიფო

წესრიგის დაცვას, ხელს უწყობენ თავდაცვის უნარის გაძლიერებას, გელჰოფენ კანონების შესრულებასა და მოქალაქეების უფლებათა დაცვას.

მუხლი 90. მშრომელთა დეპუტატების საბჭოები ღებულობენ გადაწყვეტილებებს და იძლევიან განკარგულებებს იმ უფლებათა ფარგლებში, რომლებიც მათ მინიჭებული აქვთ სსრ კავშირის, საქართველოს სსრ-ის და ავტონომიური რესპუბლიკის კანონებით.

მუხლი 91. მშრომელთა დეპუტატების სარაიონო საბჭოების სესიებს იწვევენ მათი აღმასრულებელი კომიტეტები არა ნაკლებ, ვიდრე ექვსჯერ წელიწადში.

მუხლი 92. მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოების სესიებს იწვევენ მათი აღმასრულებელი ორგანოები არა ნაკლებ, ვიდრე ერთხელ თვეში.

მუხლი 93. მშრომელთა დეპუტატების სარაიონო, საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოების აღმასრულებელი და განმკარგულებელი ორგანოები არიან მათ მიერ არჩეული აღმასრულებელი კომიტეტები — თავმჯდომარის, მისი მოადგილეების, მდივნის და წევრების შემადგენლობით.

მუხლი 94. აღმასრულებელი და განმკარგულებელი ორგანოები მშრომელთა დეპუ-

ტატების სადაბო და სასოფლო საბჭოების
რომელნიც აერთიანებენ არა უმეტეს 500
მცხოვრებისა, არიან ამ საბჭოების მიერ არ-
ჩეული თავმჯდომარე, მისი მოადგილე და
მდივანი.

მუხლი 95. მშრომელთა (რაიონის, ქალა-
ქის, სოფლის) დეპუტატების საბჭოების აღ-
მასრულებელი კომიტეტები ახორციელებენ
კულტურულ-პოლიტიკური და სამეურნეო
მშენებლობის ხელმძღვანელობას თავიანთ
ტერ-ტორიაზე მშრომელთა დეპუტატების
სათანადო საბჭოების და ზემდგომი სახილ-
მწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებების სა-
ფუძვლზე.

მუხლი 96. მშრომელთა დეპუტატების
რაიონული და საქალაქო საბჭოები თავიანთი
სესიის დროისათვის ირჩევენ თავმჯდომარე-
სა და მდივანს სესიის სხდომათა გასაძლო-
ლად.

მუხლი 97. სასოფლო საბჭოს თავმჯდო-
მარე იწვევს სასოფლო საბჭოს და უძღვება
მის სხდომებს.

მუხლი 98. მშრომელთა დეპუტატების
საბჭოების აღმასრულებელი ორგანოები
უშუალოდ ანგარიშვალდებულნი არიან რო-
გორც მშრომელთა დეპუტატების იმ საბჭოს

წინაშე, რომელმაც ისინი აირჩია, ისე მშრომელთა დეპუტატების ზემდგომი საბჭოს აღმასრულებელი ორგანოს წინაშეც.

მუხლი 99. მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების ზემდგომ აღმასრულებელ კომიტეტებს უფლება აქვთ გააუქმონ მშრომელთა დეპუტატების ქვემდგომი აღმასრულებელი კომიტეტების გადაწყვეტილებანი და განკარგულებანი და შეაჩერონ მშრომელთა დეპუტატების ქვემდგომი საბჭოს გადაწყვეტილებანი და განკარგულებანი.

მუხლი 100. მშრომელთა დეპუტატების ზემდგომ საბჭოებს უფლება აქვთ გააუქმონ მშრომელთა დეპუტატების ქვემდგომი საბჭოებისა და მათი აღმასრულებელი კომიტეტების გადაწყვეტილებანი და განკარგულებანი.

მუხლი 101. სახელმწიფო მმართველობის ცალკეული დარგების უშუალო ხელმძღვანელობისათვის მშრომელთა დეპუტატების რაიონული და საქალაქო საბჭოები ქმნიან აღმასრულებელი კომიტეტების განყოფილებებს.

მუხლი 102. მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოები ქმნიან აღმასრულებელი კომიტეტების შემდეგ განყოფილებებს:

შიწათმოქმედებისა;
საზალხო გაათლებლსა;
საფინანსოს;
შინაგანი ვაჭრობისა;
ჯანმრთელობის დაცვისა ;
სოციალური უზრუნველყოფისა;
საერთოს;
საგზაოს;
საგეგმო კომისიას;

კადრების სექტორს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარესთან;

და, გარდა ამისა, რაიონის მეურნეობის თავსებურებათა შესაბამისად საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს, ავტონომიურ რესპუბლიკათა უზენაესი საბჭოების და ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს დამტკიცებით, მშრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოები ქმნიან განყოფილებებს: კომუნალურს და ადგილობრივი მრეწველობისას.

მუხლი 103. სარაიონო პირობების შესაბამისად სსრ კავშირისა და საქართველოს სსრ-ის კანონებს საფუძველზე საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს, ავტონომიურ რესპუბლიკების უზენაესი საბჭოებისა და ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს დამტკიცებით, შინაგან საქ-

მეთა სახალხო კომისარიატი ქმნის მშრომელთა
შეღთა დეპუტატების რაიონულ საბჭოებთან
თავის სამმართველოებს.

მუხლი 104. მშრომელთა დეპუტატების
საქალაქო საბჭოები ჰქმნიან აღმასრულებე-
ლი კომიტეტის შემდეგ განყოფილებებს:

საფინანსოს;

კომუნალური მეურნეობისა;

შინაგანი ვაჭრობისა;

ჯანმრთელობის დაცვისა ;

სახალხო განათლებისა;

სოციალური უზრუნველყოფისა;

საერთოს;

საგეგმო კომისიას;

კადრების სექტორს აღმასრულებელი კომი-
ტეტს თავმჯდომარესთან;

და, გარდა ამისა, ქალაქის მრეწველობის,
მისი საქალაქო და საგარეუბნო მეურნეობის
თავისებურებათა შესაბამისად:

ადგილობრივი მრეწველობისა;

მიწათმოქმედებისა;

მუხლი 105. მშრომელთა დეპუტატების
რაიონული საბჭოების განყოფილებანი თა-
ვიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან მშრო-
მელთა დეპუტატების რაიონულ საბჭოს და
მის აღმასრულებელ კომიტეტს, აგრეთვე სა-
ქართველოს სსრ-ის სათანადო სახალხო კო-

მისარიატს, ხოლო ავტონომიურ რესპუბლიკებსა და ავტონომიურ ოლქში — ავტონომიური რესპუბლიკის სათანადო სახალხო კომისარიატს ან ავტონომიური ოლქის აღმასრულებელი კომიტეტის სათანადო განყოფილებას.

მუხლი 106. მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოების განყოფილებანი თავიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან მშრომელთა დეპუტატების, როგორც საქალაქო საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომიტეტს, ისე მშრომელთა დეპუტატების რაიონულ საბჭოს სათანადო განყოფილებას და აგრეთვე საქართველოს სსრ-ის სათანადო სახალხო კომისარიატს, ხოლო ავტონომიურ რესპუბლიკებსა და ავტონომიურ ოლქში — ავტონომიური რესპუბლიკის სათანადო სახალხო კომისარიატს ან ავტონომიური ოლქის აღმასრულებელი კომიტეტის სათანადო განყოფილებას.

მუხლი 107. ქალაქ თბილისისა და ფოთის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების განყოფილებანი თავიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან როგორც მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომიტეტს, ისე საქართველოს სსრ-ის სათანადო სახალხო კომისარიატს.

მუხლი 108. ქალაქ სოხუმის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს განყოფილებანი თა-
ვიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან, რო-
გორც მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო
საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომიტეტს,
ისე აფხაზეთის ავტონომიური სსრ-ის სათა-
ნადო კომისარიატს.

მუხლი 109. ქალაქ ბათუმის მშრომელთა
დეპუტატების საბჭოს განყოფილებანი თა-
ვიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან რო-
გორც მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო
საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომიტეტს,
ისე აჭარის ავტონომიური სსრ-ის სათანადო
სახალხო კომისარიატს.

მუხლი 110. ქალაქ სტალინირის მშრო-
მელთა დეპუტატების საბჭოს განყოფილება-
ნი თავიანთ მოქმედებაში ექვემდებარებიან
როგორც მშრომელთა დეპუტატების საქა-
ლაქო საბჭოს და მის აღმასრულებელ კომი-
ტეტს, ისე სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური
ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საოლქო
საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის სათა-
ნადო განყოფილებას.

მუხლი 111. მშრომელთა დეპუტატების
საბჭოების უფლებამოსილების ვადის გასვ-
ლისას მათი აღმასრულებელი და განმკარგუ-

ლებელი ორგანოები ინარჩუნებენ თავიანთ ფუნქციონირებას, ვიდრე ახლადარსებული საბჭოები არ შექმნიან ახალ აღმართულ და განმკარგებულ ორგანოებს.

თ 30 IX

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ბიუჯეტი

მუხლი 112. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ბიუჯეტს ადგენს საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭო და შეაქვა დასამტკიცებლად საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოში.

მუხლი 113. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო ირჩევს საბიუჯეტო კომისიას, რომელიც მოახსენებს უზენაეს საბჭოს თავის დასკვნას საქართველოს სსრ-ის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ.

მუხლი 114. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს მ-ერ დამტკიცებული საქართველოს სსრ-ის სახელმწიფო ბიუჯეტი ქვეყნდება საყოველთაო ცნობისათვის.

მუხლი 115. საქართველოს სსრ-ის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ანგარიშს

ამტკიცებს საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო და იგი ქვეყნდება საყოველთაო ბისათვის.

მუხლი 116. აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქ-ს ბიუჯეტში და რაიონულ, საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოების ადგილობრივს ბიუჯეტებში ჩაირიცხება ადგილობრივი მეურნეობის შემოსავალი, მათ ტერიტორიაზე მიღებული სახელმწიფო შემოსავლის ანაირიცხები და აგრეთვე ადგილობრივ გადასახადთა და გამოსაღებთა შემოსავალი სსრ კავშირის და საქართველოს სსრ-ის კანონმდებლობით დაწესებული რაოდენობით.

თავი X

სასამართლო და პროკურატურა

მუხლი 117. მართლმსაჯულებას საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკაში ახორციელებენ საქართველოს სსრ-ის უზენაესი სასამართლო, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი სასამართლოები, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის სასამართლო, სსრ კავშირის სპეციალური სასამართლოები, რომლებიც იქმნე-

ბიან სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს გადაწყვეტილებით, და სახალხო სასამართლოებში

მუხლი 118. საქმეთა განხილვა ყველა სასამართლოში ხორციელდება სახალხო მსაჯულთა მონაწილეობით, გარდა კანონით სპეციალურად გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

მუხლი 119. საქართველოს სსრ-ის უზენაესი სასამართლო არის უმაღლესი რესპუბლიკური სასამართლო ორგანო. საქართველოს სსრ-ის უზენაეს სასამართლოს ეკისრება ზედამხედველობა გაუწიოს საქართველოს სსრ-ის, ავტონომიური და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის ყველა სასამართლო ორგანოების სასამართლო მოქმედებას.

მუხლი 120. საქართველოს სსრ-ის უზენაეს სასამართლოს ირჩევს საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭო—ხუთი წლის ვადით.

მუხლი 121. ავტონომიური რესპუბლიკების უზენაეს სასამართლოებს ირჩევენ ამ რესპუბლიკების უზენაესი საბჭოები—ხუთი წლის ვადით.

მუხლი 122. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის სასამართლოს ირჩევს სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭო—ხუთი წლის ვადით.

მუხლი 123. სახალხო სასამართლოს ირჩევენ რაიონის მოქალაქენი საყოველთაო, პირდაპირი და თანასწორი საარჩევნო უფლების საფუძველზე ფარული კენჭისყრით — სამი წლის ვადით.

მუხლი 124. სასამართლო წარმოება საქართველოს სსრ-ის ტერიტორიაზე ხორციელდება ქართულ ენაზე ან ავტონომიური რესპუბლიკის ანდა ავტონომიური ოლქის ენაზე; იმ პირთათვის, რომლებმაც ეს ენები არ იციან, უზრუნველყოფილია საქმის მასალების სრული გაცნობა მთარგმნელის საშუალებით და აგრეთვე სასამართლოში დედაენაზე გამოსვლის უფლება.

მუხლი 125. საქმის გარჩევა საქართველოს სსრ-ის ყველა სასამართლოში სწარმოებს ღიად, გარდა კანონით გათვალისწინებული გამონაკლისისა; ბრალდებულისათვის უზრუნველყოფილია დაცვის უფლება.

მუხლი 126. მოსამართლე დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ კანონს.

მუხლი 127. უმაღლესი ზედამხედველობა, რათა საქართველოს სსრ-ის ტერიტორიაზე ყველა სახალხო კომისარიატი და მათი ქვემდებარე დაწესებულებანი, ისე როგორც თანამდებობის ცალკეული პირნი და აგრეთვე მოქალაქენი ზუსტად ასრულებდნენ კა-

წონებს, ხორციელდება როგორც სსრ-ის
პროკურორის მიერ უშუალოდ, ისე საქართველოს
ჩვეულების სსრ-ის პროკურორის საშუალებით.

მუხლი 128. საქართველოს სსრ-ის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ავტონომიური
ოლქის პროკურორებს ნიშნავს სსრ კავშირის
პროკურორი ხუთი წლის ვადით.

მუხლი 129. რაიონული და საქალაქო
პროკურორებს ნიშნავს საქართველოს სსრ-ის
პროკურორი ხუთი წლის ვადით, სსრ კავში-
რის პროკურორის დამტკიცებით.

მუხლი 130. პროკურატურის ორგანოები
თავიანთ ფუნქციებს ახორციელებენ ყოველ-
გვარი ადგილობრივი ორგანოსაგან დამოუკი-
დებლად და ემორჩილებიან მხოლოდ სსრ
კავშირის პროკურორს.

თავი XI

მოქალაქეთა ძირითადი უფლე- ბანი და მოვალეობანი

მუხლი 131. საქართველოს სსრ-ის მოქა-
ლაქეებს აქვთ შრომის უფლება, ესე იგი
გარანტირებული სამუშაოს მიღების უფლება
მათი შრომის ანაზღაურებით მისი რაოდენო-
ბისა და ხარისხის შესაბამისად.

შრომის უფლება უზრუნველყოფილია სახალხო მეურნეობის სოციალისტური მიზანით, საბჭოთა საზოგადოების საწარმოო ძალთა განუზრელი ზრდით, სამეურნეო კრიზისების შესაძლებლობის აღკვეთით და უმუშევრობის ლიკვიდაციით.

მუხლი 132. საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეებს აქვთ დასვენების უფლება.

დასვენების უფლება უზრუნველყოფილია სამუშაო დღის შემცირებით მუშათა უდრესი უმრავლესობისათვის 7 საათამდე, მუშებისა და მოსამსახურეებისათვის ყოველწლიურ შვებულებათა დაწესებით და სამუშაო ხელფასის შენარჩუნებით, მშრომელთა მომსახურებისათვის სანატორიუმების, დასასვენებელი სახლებისა და კლუბების ფართო ქსელით.

მუხლი 133. საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეებს აქვთ მატერიალური უზრუნველყოფის უფლება მოხუცებულობაში, აგრეთვე ავადმყოფობისა და შრომის უნარის დაკარგვის შემთხვევაში.

ეს უფლება უზრუნველყოფილია სახელმწიფო ხარჯზე მუშებისა და მოსამსახურეების სოციალური დაზღვევის ფართო განვითარებით, მშრომელთათვის უფასო სამედიცინო დახმარებით, მშრომელთა სარგებლობაში კურორტთა ფართო ქსელის გადაცემით.

მუხლი 124. საქართველოს სსრ-ის მთავარი ქალაქებს აქვთ განათლების უფლება.

ეს უფლება უზრუნველყოფილია საყოველთაო - სავალდებულო დაწყებითი განათლებით, უფასო განათლებით, — უმაღლესი განათლების ჩათვლით, — უმაღლეს სკოლაში მოსწავლეთა უდიდესი უმრავლესობისათვის სახელმწიფო სტიპენდიების სისტემით, სკოლებში დედაენაზე სწავლებით, ქარხნებში, საბჭოთა მეურნეობებში, სამანქანო-სატრაქტორო სადგურებსა და კოლმეურნეობებში მშრომელთა უფასო საწარმოო, ტექნიკური და აგრონომიული სწავლების ორგანიზაციით.

მუხლი. 125. ქალს საქართველოს სსრ-ში ენიჭება მამაკაცთან თანასწორი უფლებები სანეჟრნეო, სახელმწიფო, კულტურული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების ყველა დარგში .

ქალთა ამ უფლებების გაზორციელების შესაძლებლობა უზრუნველყოფილია იმით, რომ ქალს მინიჭებული აქვს მამაკაცთან თანასწორი უფლება შრომისა, შრომის ანაზღაურებისა, დასვენებისა, სოციალური დაზღვევისა და განათლებისა, დედისა და ბავშვის ინტერესთა სახელმწიფო დაცვით, ორსულობის დროს ქალისათვის შევებულების

მიცემით და ხელფასის შენარჩუნებით, სა-
მშობიარო სახლების, საბავშვო ბაგების,
ბაღების ფართო ქსელით.

მუხლი 136. საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეთა თანასწორუფლებიანობა, დამოუკიდებლად მათი ეროვნებისა და რასისა, სამეურნეო, სახელმწიფო კულტურული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების ყველა დარგში ურყევი კანონი არის.

მოქალაქეთა უფლების რაიმე პირდაპირი, ან არაპირდაპირი შეზღუდვა ან, პირიქით, პირდაპირი, ან არაპირდაპირი უპირატესობის დაწესება მათი რასიული და ნაციონალური კუთვნილების მიხედვით, აგრეთვე რასიული ან ნაციონალური განკერძოებულობის, ან სიძულვილისა და დამცირების ყოველგვარი ქადაგება—ისჯება კანონით.

მუხლი 137. მოქალაქეთათვის სინიღისის თავისუფლების უზრუნველყოფის მიზნით ეკლესია საქართველოს სსრ-ში გამოყოფილია სახელმწიფოსაგან და სკოლა ეკლესიისაგან. რელიგიური კულტების შესრულების თავისუფლება და ანტირელიგიური პროპაგანდის თავისუფლება აღიარებულია ყველა მოქალაქისათვის.

მუხლი 138. მშრომელთა ინტერესების

შესაბამისად და სოციალისტური წყობილების განმტკიცების მიზნით საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეებისათვის კანონით უზრუნველყოფილია:

- ა) სიტყვის თავისუფლება;
- ბ) ბეჭდვის თავისუფლება;
- გ) კრებებისა და მიტინგების თავისუფლება;
- დ) ქუჩაში მსვლელობათა და დემონსტრაციათა თავისუფლება.

მოქალაქეთა ეს უფლებანი უზრუნველყოფილია მშრომელებისა და მათი ორგანიზაციებისათვის სტამბების, ქალაქის მარაგის, საზოგადოებრივი შენობების, ქუჩების, კავშირგაბმულობის საშუალებათა და სხვა მატერიალურ პირობათა სარგებლობაში მიცემით, რომლებიც კი აუცილებელია მათი განხორციელებისათვის.

მუხლი 139. მშრომელთა ინტერესებს შესაბამისად და ხალხის მასების ორგანიზაციული თვითმოქმედებისა და პოლიტიკური აქტივობის განვითარების მიზნით, საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეთათვის უზრუნველყოფილია უფლება გაერთიანებისა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში; პროფესიულ კავშირებში, კოოპერატიულ გაერთიანებებში

ში, ახალგაზრდობის ორგანიზაციებში, სა-
სპორტო და თაღდაცვის ორგანიზაციებში,
კულტურულ, ტექნიკურ და სამეცნიერო სა-
ზოგადოებებში, ბოლო ყველაზე უფრო აქ-
ტიური და შეგნებული მოქალაქენი მუშათა
კლასის რიგებიდან და მშრომელთა სხვა ფე-
ნჯიდან ერთიანდებიან სრულიად-საკავშირო
კომუნისტურ პარტიაში (ბოლშევიკებისა),
რომელიც არის მშრომელთა მოწინავე რაზმი
მათს ბრძოლაში სოციალისტური წყობილე-
ბის განმტკიცებისა და განვითარებისათ-
ვის და წარმოადგენს ხელმძღვანელ ბირთვს
მშრომელთა ყველა, როგორც, საზოგადოებ-
რივი, ისე სახელმწიფოებრივი ორგანიზა-
ციისა.

მუხლი 140. საქართველოს სსრ-ის მოქა-
ლაქეთათვის უზრუნველყოფილია პიროვნე-
ბის ხელშეუხებლობა, არავინ არ შეიძლება
დაპატიმრებულ იქნას, თუ არა სასამართლოს
დადგენილებით ან პროკურორის სანქციით.

მუხლი 141. მოქალაქეთა ბინის ხელშეუ-
ხლებლობა და მიწერ-მოწერის საიდუმლოება
დაცულია კანონით.

მუხლი 142. საქართველოს სსრ-თაგან-
ფარების უფლებას ანიჭებს უცხოელ მოქა-
ლაქეებს, რომლებიც დევნილი არიან მშრო-
მელთა ინტერესების დაცვისათვის, ან მეც-

ნიერული მოღვაწეობისათვის, ან ნაციონალურ-განმანათავისუფლებელი ბრძოლისათვის.

მუხლი 143. საქართველოს სსრ-ის თვითმართვლი მოქალაქე ვალდებულია დაიცვას საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუცია, შეასრულოს კანონები, დაიცვას შრომის დისციპლინა, პატიოსნად მოეკიდოს საზოგადოებრივ მოვალეობას, პატივისცემით მოიპყრო სოციალისტური საერთო ცხოვრების წესებს.

მუხლი 144. საქართველოს სსრ-ის თვითმართვლი მოქალაქე ვალდებულია გაუფრთხილდეს და განამტკიცოს საზოგადოებრივი, სოციალისტური საკუთრება. როგორც საბჭოთა წყობილების წმიდათა-წმიდა და ხელშეუხებელი საფუძველი, როგორც სამშობლოს სიმდიდრისა და ძლიერების წყარო, როგორც ყველა მშრომელის შეძლებული და კულტურული ცხოვრების წყარო.

ის პირნი, რომელნიც ხელჰყოფენ საზოგადოებრივ სოციალისტურ საკუთრებას, ხალხის მტრები არიან.

მუხლი 145. საყოველთაო სამხედრო ვალდებულება არის კანონი.

სამხედრო სამსახური მუშურ-გლეხურ წითელ არმიაში წარმოადგენს საქართველოს სსრ-ის მოქალაქეთა საპატიო მოვალეობას.

მუხლი 146. სამშობლოს დაცვა არის საქართველოს სსრ-ის თვითთელი მოქალაქის უწმინდესი მოვალეობა. სამშობლოს დლატი, ფიცის გატება, მტრის მხარეზე გადასვლა, სახელმწიფოს სამხედრო ძლიერებისათვის ზიანის მიყენება, ჯაშუშობა—ისჯება კანონის მთელი სისასტიკით, როგორც ყველაზე მძიმე ბოროტმოქმედება.

თავი XII

საარჩევნო სისტემა

მუხლი 147. დეპუტატთა არჩევნებს მშრომელთა დეპუტატების ყველა საბჭოში: საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭოში, ავტონომიურ რესპუბლიკათა უზენაეს საბჭოებში, ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოში, მშრომელთა დეპუტატების რაიონული, საქალაქო, სადაბო და სასოფლო საბჭოებში,—ამომრჩეველები მოახდენენ საყოველთაო, თანასწორი და პირდაპირი საარჩევნო უფლების საფუძველზე ფარული კენჭისყრით.

მუხლი 148. დეპუტატთა არჩევნები საყოველთაოა: საქართველოს სსრ-ის ყველა მოქალაქეს, რომელსაც კი 18 წელი შეუსრულდა, დამოუკიდებლად რასიული და ნა-

ციონალური კუთვნილებისა, საღვთისმეტყველებისა, განათლების ცენტრისა, ბინადრობისა, სოციალური წარმოშობისა, ქონებრივი მდგომარეობისა და წარსული საქმიანობისა, უფლება აქვს მონაწილეობა მიიღოს დეკლარატთა არჩევნებში და არჩეულ იქნას. გარდა ზემოთხსენებულისა და იმ პირებისა, რომელნიც სასამართლოს მიერ მსჯავრდებულნი არიან, საარჩევნო უფლებათა ჩამორთმევით.

მუხლი 149. დეკლარატთა არჩევნები თანასწორია: თვითთულ მოქალაქეს ერთი ხმა აქვს; ყველა მოქალაქე მონაწილეობს არჩევნებში თანასწორ საფუძველზე.

მუხლი 150. ქალები სარგებლობენ უფლებით აირჩიონ და არჩეულ იქნან მამაკაცების თანაბრად.

მუხლი 151. წითელი არმიის რიგებში მყოფი მოქალაქენი სარგებლობენ უფლებით აირჩიონ და არჩეულ იქნან ყველა მოქალაქის თანაბრად.

მუხლი 152. დეკლარატთა არჩევნები პირდაპირია: არჩევნებს მშრომელთა დეკლარატების ყველა საბჭოში, დაწყებული მშრომელების დეკლარატთა სასოფლო და საქალაქო საბჭოთი თვით საქართველოს სსრ-ის უზენაეს საბჭომდე, მოქალაქინი მოაზდენენ უშუალო პირდაპირი არჩევნების გზით.

მუხლი 153. კენჭისყრა დეპუტატთა არჩეუბის დროს არის ფარული.

მუხლი 154. კანდატებს არჩევნების დროს წამოყენებენ საარჩევნო ოლქების მიხედვით.

კანდიდატთა წამოყენების უფლება უზრუნველყოფილია მშრომელთა საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და საზოგადოებებისათვის: კომუნისტური პარტიული ორგანიზაციებისათვის, პროფესიული კავშირებისათვის, კოოპერატივებისათვის, ახალგაზრდობის ორგანიზაციებისათვის, კულტურული საზოგადოებებისათვის.

მუხლი 155. თვითმართვლი დეპუტატი ვალდებულია თავისი მუშაობისა და მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს მუშაობის ანგარიში ჩააბაროს ამომრჩეველს და ყოველთვის შეიძლება უკან იქნას გაწვეული თანახმად ამომრჩეველთა უმრავლესობის გადაწყვეტილებისა კანონით დადგენილი წესით.

თავი XIII

ენა, ლერგი, ღრეზა და დედა-ქალაქი

მუხლი 156. საქართველოს სსრ-ის სახელმწიფო ენა არის ქართული ენა.

საქართველოს სსრ-ის ტერიტორიაზე სახლე ნაციონალურ უმცირესობათათვის ქრუნველყოფილია უფლება თავისუფალი განვიძარებისა და დედაენის ზმარებისა, როგორც თავის კულტურულ, ისე სახელმწიფო დაწესებულებებში.

მუხლი 157. კანონები და აგრეთვე საქართველოს სსრ-ის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულობანი და განმარტებანი, საქართველოს სსრ-ის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებანი და განკარგულებანი ქვეყნდება ქართულ ენაზე, ხოლო ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ავტონომიური ოლქისათვის—ქართულ ენაზე და ავტონომიური რესპუბლიკის ან ავტონომიური ოლქის ენაზე.

მუხლი 158. კანონები და აგრეთვე ავტონომიური რესპუბლიკების უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულობანი და განმარტებანი, ავტონომიური რესპუბლიკების სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებანი და განკარგულებანი, ავტონომიური ოლქის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების აღმასრულებელი კომიტეტის დადგენილებანი და განკარგულებანი ქვეყნდება ავტონომიური რესპუბლიკის ან ავტონომიური ოლქის ენაზე და ქართულ ენაზე.

მუხლი 159. საქართველოს სსრ-ის თეატრალური და კინო-ფილმების მინისტრის განკარგულებაში

ბი შესდგება მრავალი წითელი არეზი, რომლის ზემო ნაწილში გამოსახულია მნათი ხუთქიმიანი ვარსკვლავი მთელს არეზე გაშლილი სხივებით, ქვემოთ გამოსახულია თოვლიანი ცისფერი მთაგრეხილი: მარჯვენა მხარეზე—ოქროს თავთავი და მარცხენაზე—ოქროს ვაზი ყურძნის მტევნებით. თავთავისა და ვაზის ბოლოები გადახლართულია ერთმანეთში მთაგრეხილის ძირთან არეს ქვემო ნაწილში. შუაგულის დიდი ნაწილი უჭირავს ოქროს ნამგლისა და უროს გამოსახულებას; ნამგალი და ურო ებჯინებიან; ზემოთ მნათ ვარსკვლავს, ქვემოთ მთაგრეხილის მწვერვალს. ხოლო გვერდებზე—თავთავსა და ვაზს. არეს გარშემო მოთავსებულია წარწერა ორ ენაზე—ქართულსა და რუსულზე: „პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!“ ღერბი გარშემოვლებულია ქართული სტილის ორნამენტური სახეებით.

მუხლი 160. საქართველოს სსრ-ის დროშა შესდგება წითელი ფერის ქსოვილისაგან; მარცხენა კუთხეში ზემოთ, ოთხკუთხედში, რომლის გვერდები ქსოვილის მთელი სიგრძის მეოთხედს უდრის, არის წარწერა ქართულ ენაზე ოქროს ასოებით: „საქართველოს სსრ“.

მუხლი 161. საქართველოს სსრ-ის დედაქალაქი არის ქალაქი თბილისი.

თავი XIV

კონსტიტუციის მეცხრის ნაწი

მუხლი 162. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის მეცხლა ხდება მხოლოდ საქართველოს ჯზენაესი საბჭოს გადაწყვეტილებით, რომელიც მიღებული უნდა იქნას ხმის არა ნაკლებ ორი მესამედის უმრავლესობით.

სრულიად საქართველოს საბჭოების საგანგებო მე-8 ყრილობის პრეზიდიუმი

- რ. მ. აბრამიანი
- გ. ა. არუთინოვი
- ვ. მ. ბაჭრაძე
- ლ. პ. ბერია
- ი. გ. ბოლქვაძე
- ი. კ. გვასალია
- ა. გ. გეორგიშვილი
- მ. ა. გომეზია
- ს. ა. გომელიძე
- შ. ნ. დადიანი
- ვ. გ. დარაჩველიძე
- მ. გ. დეკანოზოვი

- ს. ი. ჯანაშია
- ა. ი. ჯანელიძე
- ი. პ. ჯიჯროშვილი
- ნ. ს. ილიუშინი
- ა. მ. კეკელიძე
- ქ. ი. კილაძე
- თ. ა. კოტსაშვილი
- გ. დ. ყურულაშვილი
- მ. კ. ლეონაძე
- ზ. დ. ლორთქიფანიძე
- შ. ს. მათიკაშვილი
- ფ. ე. მახარაძე
- გ. ა. მგალობლიშვილი
- ა. ი. მგელაძე
- ე. დ. ნაფხუზია
- მ. ბ. ნიორაძე
- თ. გ. როსტომიშვილი
- ვ. ვ. სამხარაძე
- გ. თ. სტუკა
- მ. ი. თოიძე
- ი. პ. ცეცხლაძე
- ა. დ. წითელიძე
- მ. ე. ჭიაურელი
- რ. ი. ჩიჭინაშვილი
- დ. ა. ჭიჭინაძე
- გ. ი. ჩხეიძე

ქალაქი თბილისი.

13 თებერვალი, 1937 წ.

04.10.1937
202-101033

Постановление Чрезвычайного 8-го Всегрузинского С'езда Советов

ОБ УТВЕРЖДЕНИИ КОНСТИТУЦИИ (ОСНОВНОГО ЗАКОНА) ГРУЗИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ.

Чрезвычайный VIII Всегрузинский С'езд Советов постановляет:

Проект Конституции (Основного Закона) Грузинской Советской Социалистической Республики в редакции, представленной Редакционной Комиссией С'езда, — утвердить.

ПРЕЗИДИУМ С'ЕЗДА.

Тбилиси, 13 февраля 1937 г.

04.10.63
202-10.10.63

Постановление Чрезвычайного 8-го Всегрузинского С'езда Советов

О ВЫБОРАХ В ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ГРУЗИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ.

Чрезвычайный VIII Всегрузинский С'езд Советов постановляет:

Поручить Всегрузинскому Центральному Исполнительному Комитету на основе новой Конституции Грузинской ССР разработать и утвердить Положение о выборах, а также установить сроки выборов Верховного Совета Грузинской Советской Социалистической Республики.

ПРЕЗИДИУМ С'ЕЗДА.

Тбилиси, 13 февраля 1937 г.

К О Н С Т И Т У Ц И Я **(Основной Закон)**

Грузинской Советской Социалисти- ческой Республики

Г Л А В А I.

Общественное устройство

Статья 1. Грузинская Советская Социалисти-
ческая Республика есть социалистическое госу-
дарство рабочих и крестьян.

Статья 2. Политическую основу Грузинской ССР составляют Советы депутатов трудящихся, выросшие и окрепшие в результате свержения власти помещиков и капиталистов и завоевания диктатуры пролетариата.

Статья 3. Вся власть в Грузинской ССР принадлежит трудящимся города и деревни в лице Советов депутатов трудящихся.

Статья 4. Экономическую основу Грузинской ССР составляют социалистическая система хозяйства и социалистическая собственность на орудия и средства производства, утвердившиеся в результате ликвидации капиталистической системы хозяйства, отмены частной собственности на орудия и средства производства и уничтожения эксплуатации человека человеком.

Статья 5. Социалистическая собственность в Грузинской ССР имеет либо форму государственной собственности (всенародное достояние), либо форму кооперативно-колхозной собственности (собственность отдельных колхозов, собственность кооперативных объединений).

Статья 6. Земля, ее недра, воды, леса, заводы, фабрики, шахты, рудники, железнодорожный, водный и воздушный транспорт, банки, средства связи, организованные государством крупные сельскохозяйственные предприятия (сов

хозы, машинно-тракторные станции и т. также коммунальные предприятия и основной жилищный фонд в городах и промышленных пунктах являются государственной собственностью, то-есть всенародным достоянием.

Статья 7. Общественные предприятия в колхозах и кооперативных организациях с их живым и мертвым инвентарем, производимая колхозами и кооперативными организациями продукция, равно как их общественные постройки, составляют общественную, социалистическую собственность колхозов и кооперативных организаций.

Каждый колхозный двор, кроме основного дохода от общественного колхозного хозяйства, имеет в личном пользовании небольшой приусадебный участок земли и в личной собственности подсобное хозяйство на приусадебном участке, жилой дом, продуктивный скот, птицу и мелкий сельскохозяйственный инвентарь — согласно устава сельскохозяйственной артели.

Статья 8. Земля, занимаемая колхозами, закрепляется за ними в бесплатное и бессрочное пользование, то-есть навечно.

Статья 9. Наряду с социалистической системой хозяйства, являющейся господствующей

формой хозяйства в Грузинской ССР, допускается законом мелкое частное хозяйство единоличных крестьян и кустарей, основанное на личном труде и исключающее эксплуатацию чужого труда.

Статья 10. Право личной собственности граждан на их трудовые доходы и сбережения, на жилой дом и подсобное домашнее хозяйство, на предметы домашнего хозяйства и обихода, на предметы личного потребления и удобства, равно как право наследования личной собственности граждан — охраняются законом.

Статья 11. Хозяйственная жизнь Грузинской ССР определяется и направляется государственным народно-хозяйственным планом в интересах увеличения общественного богатства, неуклонного подъема материального и культурного уровня трудящихся Грузинской ССР, укрепления независимости СССР и усиления его мощи и обороноспособности.

Статья 12. Труд в Грузинской ССР является обязанностью и делом чести каждого способного к труду гражданина по принципу: «кто не работает, тот не ест».

В Грузинской ССР осуществляется принцип социализма: «от каждого по его способности, каждому — по его труду».

Г Л А В А II.

Государственное устройство

Статья 13. В целях осуществления взаимопомощи по линии экономической и политической равно как и по линии обороны, Грузинская Советская Социалистическая Республика добровольно объединилась с равноправными Советскими Социалистическими Республиками: Российской СФСР, Украинской ССР, Белорусской ССР, Азербайджанской ССР, Армянской ССР, Туркменской ССР, Узбекской ССР, Таджикской ССР, Казахской ССР, Киргизской ССР, в союзное государство — Союз Советских Социалистических Республик.

Исходя из этого, Грузинская ССР обеспечивает за СССР в лице его высших органов власти и органов государственного управления

права, определенные статьей 14 Конституции СССР.

Вне пределов статьи 14 Конституции СССР, Грузинская ССР осуществляет государственную власть самостоятельно, сохраняя полностью свои суверенные права.

Статья 14. Грузинская ССР в лице ее высших органов власти и органов государственного управления:

а) принимает Конституцию Грузинской ССР, вносит в нее изменения и дополнения, осуществляет контроль за ее исполнением;

б) утверждает Конституции Абхазской и Аджарской советских социалистических автономных республик;

в) определяет границы Абхазской и Аджарской АССР и Юго-Осетинской Автономной области;

г) представляет на утверждение Верховного Совета ССР образование новых автономных республик и автономных областей в составе Грузинской ССР;

д) устанавливает границы и районное деление Грузинской ССР;

е) издает законы, кодексы законов Грузинской ССР и акты верховного управления;

ж) охраняет государственный порядок и права граждан;

з) утверждает народнохозяйственный план Грузинской ССР; -

и) утверждает государственный бюджет Грузинской ССР;

к) руководит осуществлением бюджетов Абхазской и Аджарской АССР, Юго-Осетинской Автономной области и местных бюджетов районов и городов;

л) устанавливает, в соответствии с законодательством СССР, государственные и местные налоги, сборы и неналоговые доходы;

м) ведает делом управления банками, промышленными и сельскохозяйственными учреждениями и предприятиями, торговыми предприятиями республиканского подчинения, а также руководит местной промышленностью;

н) осуществляет контроль над состоянием и управлением предприятий и учреждений союзного подчинения;

о) устанавливает порядок пользования землей, ее недрами, лесами и водами;

п) ведает делом благоустройства городов и других населенных мест, жилищным строи-

тельством, и управлением жилищным и коммунальным хозяйством;

р) руководит дорожным строительством, местным транспортом и связью;

с) ведает делом трудового законодательства;

т) руководит делом здравоохранения;

у) ведает делом социального обеспечения;

ф) руководит страховым и сберегательным делом;

х) руководит делом начального, среднего и высшего образования;

ц) руководит культурно-просветительными и научными организациями и учреждениями Грузинской ССР и управляет культурно-просветительными и научными организациями и учреждениями общереспубликанского значения;

ч) руководит делом широкого внедрения среди граждан физической культуры и спорта;

ш) организует судебные органы;

щ) предоставляет право гражданства Грузинской ССР;

э) осуществляет право амнистии и помилования граждан, осужденных судебными органами Грузинской ССР.

Статья 15. Грузинская ССР сохраняет за собой право свободного выхода из Союза Советских Социалистических Республик.

Статья 16. Территория Грузинской ССР может быть изменяема без ее на то согласия.

Статья 17. Законы СССР имеют силу на территории Грузинской ССР.

Статья 18. Граждане Грузинской ССР являются гражданами СССР.

Граждане всех других союзных республик на территории Грузинской ССР пользуются однокровными правами с гражданами Грузинской ССР.

Статья 19. Грузинская ССР состоит: из Абхазской Автономной Советской Социалистической Республики, Аджарской Автономной Советской Социалистической Республики, Юго-Осетинской Автономной области; районов: Абашского, Агбулахского, Адигенского, Амбролаурского, Аспиндзского, Ахалкалакского, Ахалцихского, Багдадского, Башкичетского, Богдановского, Боржомского, Борчалинского, Ванского, Гегечкорского, Горийского, Гурджаанского, Джугелевского, Душетского, Земо-Сванетского, Зугдидского, Казбековского, Караязского, Каспского, Кварельского, Квемо-Сванетского, Кутаисского, Лагодехского, Ланчхутского, Люксембургского, Махарадзевского, Онского, Орджоникидзевого, Сагареджинского, Самтрედского, Сигнахского, Телавского, Тионетского, Тбилисского, Тквибульского, Хи-

шурского, Хобского, Цагерского, Цаленджикского, Цалкин-
ского, Цулукидзевого, Цхакаевского,
Чнатурского, Чохатаурского, Чхарского, Чхоро-
цкуйского и городов: Тбилиси и Поти, не вхо-
дящих в состав районов.

Статья 20. Абхазская Автономная Советская Социалистическая Республика состоит из рай-
онов: Гагринского, Гальского, Гудаутского, Су-
хумского, Очемчирского и города Сухуми, не
входящего в состав районов.

Статья 21. Аджарская Автономная Советская Социалистическая Республика состоит из рай-
онов: Батумского, Кедского, Кобулетского, Ху-
динского и не входящего в состав районов го-
рода Батуми.

Статья 22. Юго-Осетинская Автономная об-
ласть состоит из районов: Джавского, Знаурско-
го, Ленингорского, Сталинирского и не входя-
щего в состав районов города Сталинир.

Статья 23. Законы Грузинской ССР имеют
одинаковую силу на всей территории Грузин-
ской ССР.

В случае расхождения законов Абхазской и
Аджарской АССР с законами Грузинской ССР,
действует закон Грузинской ССР.

Статья 24. Абхазская и Аджарская имеют свои Конституции, учитывающие особенности этих республик и построенные в полном соответствии с Конституцией Грузинской ССР и Конституцией СССР.

Юго-Осетинская Автономная область имеет «Положение об Автономной области», утвержденное Верховным Советом Грузинской ССР.

Г Л А В А III.

Высшие органы государственной власти Грузинской Советской Социалистической Республики

Статья 25. Высшим органом государственной власти Грузинской Советской Социалистической Республики является Верховный Совет Грузинской ССР.

Статья 26. Верховный Совет Грузинской ССР осуществляет все права, присвоенные Грузинской ССР, согласно статей 13 и 14 Конституции Грузинской ССР, поскольку они не входят, в силу настоящей Конституции, в компетенцию подотчетных Верховному Совету Грузин-

ской ССР органов Грузинской ССР: Президиум Верховного Совета Грузинской ССР, Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР и Народных Комиссариатов Грузинской ССР.

Статья 27. Верховный Совет Грузинской ССР является единственным законодательным органом Грузинской ССР.

Статья 28. Верховный Совет Грузинской ССР избирается гражданами республики по избирательным округам по норме: один депутат на 15.000 населения.

Статья 29. Верховный Совет Грузинской ССР избирается сроком на четыре года.

Статья 30. Сессии Верховного Совета Грузинской ССР созываются Президиумом Верховного Совета два раза в год.

Внеочередные сессии созывает Президиум Верховного Совета Грузинской ССР по его усмотрению или по требованию не менее одной трети депутатов Верховного Совета.

Статья 31. Верховный Совет Грузинской ССР избирает своего председателя и двух его заместителей.

Председатель Верховного Совета Грузинской ССР руководит заседаниями Верховного Совета и ведаёт его внутренним распорядком.

Статья 32. Закон считается утвержденным, если он принят Верховным Советом Грузинской ССР простым большинством голосов.

Статья 33. Законы, принятые Верховным Советом Грузинской ССР, публикуются за подписями председателя и секретаря Президиума Верховного Совета Грузинской ССР.

Статья 34. Верховный Совет Грузинской ССР избирает Президиум Верховного Совета Грузинской ССР в составе: председателя Президиума Верховного Совета Грузинской ССР, двух его заместителей, по числу автономных республик, секретаря Президиума и 13 членов Президиума.

Статья 35. Президиум Верховного Совета Грузинской ССР подотчетен Верховному Совету Грузинской ССР во всей своей деятельности.

Статья 36. Президиум Верховного Совета Грузинской ССР:

а) созывает сессии Верховного Совета Грузинской ССР;

б) дает толкование действующих законов Грузинской ССР, издает указы;

в) производит всенародный опрос (референдум);

г) отменяет постановления и распоряжения Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР,

Советов Народных Комиссаров автономных республик, а также решения и распоряжения Совета депутатов трудящихся Автономной области в случае их несоответствия закону;

д) в период между сессиями Верховного Совета Грузинской ССР освобождает от должности и назначает отдельных Народных Комиссаров Грузинской ССР по представлению председателя Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР с последующим внесением на утверждение Верховного Совета Грузинской ССР;

е) предоставляет право гражданства Грузинской ССР;

ж) награждает почетными грамотами и присваивает почетные звания Грузинской ССР;

з) осуществляет право помилования граждан, осужденных судебными органами Грузинской ССР.

Статья 37. Верховный Совет Грузинской ССР избирает мандатную комиссию, которая проверяет полномочия депутатов Верховного Совета Грузинской ССР.

По представлению мандатной комиссии Верховный Совет Грузинской ССР решает либо признать полномочия, либо кассировать выборы отдельных депутатов.

Статья 38. Верховный Совет Грузинской ССР назначает, когда он сочтет необходимым, следственные и ревизионные комиссии по любому вопросу.

Все учреждения и должностные лица обязаны выполнять требования этих комиссий и представлять им необходимые материалы и документы.

Статья 39. Депутат Верховного Совета Грузинской ССР не может быть привлечен к судебной ответственности или арестован без согласия Верховного Совета Грузинской ССР, — а в период между сессиями Верховного Совета Грузинской ССР, — без согласия Президиума Верховного Совета Грузинской ССР.

Статья 40. По истечении полномочий Верховного Совета Грузинской ССР Президиум Верховного Совета Грузинской ССР сохраняет свои полномочия вплоть до образования вновь избранным Верховным Советом Грузинской ССР нового Президиума Верховного Совета Грузинской ССР.

Статья 41. По истечении полномочий Верховного Совета Грузинской ССР Президиум Верховного Совета Грузинской ССР назначает новые выборы в срок не более двух месяцев со дня

истечения полномочий Верховного Совета Грузинской ССР.

Статья 42. Вновь избранный Верховный Совет Грузинской ССР созывается Президиумом Верховного Совета Грузинской ССР прежнего состава не позже, как через месяц после выборов.

Статья 43. Верховный Совет Грузинской ССР образует Правительство Грузинской ССР — Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР.

Г Л А В А IV.

Органы государственного управления Грузинской Советской Социалистичес- кой Республики

Статья 44. Высшим исполнительным и распорядительным органом государственной власти Грузинской Советской Социалистической Республики является Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР.

Статья 45. Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР ответственен перед Верховным Советом Грузинской ССР и ему подотчетен, а в

период между сессиями Верховного Совета Грузинской ССР — перед Президиумом Верховного Совета Грузинской ССР, которому подотчетен.

Статья 46. Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР издает постановления и распоряжения на основе и во исполнение действующих законов СССР и Грузинской ССР, постановлений и распоряжений Совета Народных Комиссаров СССР и проверяет их исполнение.

Статья 47. Постановления и распоряжения Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР обязательны к исполнению на всей территории Грузинской ССР.

Статья 48. Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР:

а) объединяет и направляет работу Народных Комиссариатов Грузинской ССР и других подведомственных ему хозяйственных и культурных учреждений; объединяет и проверяет работу уполномоченных общесоюзных Народных Комиссариатов;

б) принимает меры по осуществлению народнохозяйственного плана, государственного и местного бюджета;

в) принимает меры по обеспечению общественного порядка, защите интересов государства

и охране прав граждан;

г) направляет и проверяет работу Советов Народных Комиссаров автономных республик и исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся Автономной области, руководит и проверяет работу исполнительных комитетов районных и городских Советов депутатов трудящихся;

д) образует, в случае необходимости, специальные комитеты и Главные Управления при Совете Народных Комиссаров Грузинской ССР по делам хозяйственного и культурного строительства.

Статья 49. Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР имеет право отменять решения и распоряжения исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся Автономной области, а также приостанавливать постановления и распоряжения Советов Народных Комиссаров автономных республик, решения и распоряжения Совета депутатов трудящихся Автономной области.

Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР имеет право отменять приказы и инструкции Народных Комиссаров Грузинской ССР.

Статья 50. Совет Народных Комиссаров Грузинской ССР образуется Верховным Советом Грузинской ССР в составе:

Председателя Совета Народных Комиссаров
Грузинской ССР;

Заместителей председателя Совета Народных
Комиссаров Грузинской ССР;

Председателя Государственной плановой ко-
миссии Грузинской ССР;

Народных Комиссаров Грузинской ССР:

Пищевой промышленности;

Легкой промышленности;

Лесной промышленности;

Земледелия;

Зерновых и животноводческих совхозов,

Финансов;

Внутренней торговли;

Внутренних дел;

Юстиции;

Здравоохранения;

Просвещения;

Местной промышленности;

Коммунального хозяйства;

Социального обеспечения;

Уполномоченного Комитета заготовок;

Начальника Управления по делам искусств;

Уполномоченных общесоюзных Народных Ко-
миссариатов.

Статья 51. Правительство Грузинской ССР
или Народный Комиссар Грузинской ССР, к ко-

торым обращен запрос депутата Верховного Совета Грузинской ССР, обязаны не более чем в трехдневный срок дать устный или письменный ответ в Верховном Совете Грузинской ССР.

Статья 52. Народные Комиссары Грузинской ССР руководят отраслями государственного управления, входящими в компетенцию Грузинской ССР.

Статья 53. Народные Комиссары Грузинской ССР издают в пределах компетенции соответствующих Народных Комиссариатов, приказы и инструкции на основании и во исполнение законов СССР и Грузинской ССР, постановлений и распоряжений Совета Народных Комиссаров СССР и Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР, приказов и инструкций союзно-республиканских Народных Комиссариатов СССР и проверяют их исполнение.

Статья 54. Народные Комиссариаты Грузинской ССР являются или союзно-республиканскими или республиканскими.

Статья 55. Союзно-республиканскими Народными Комиссариатами Грузинской ССР являются Народные Комиссариаты:

Пищевой промышленности;

Легкой промышленности;

Лесной промышленности;

Земледелия;

Зерновых и животноводческих совхозов;

Финансов;

Внутренней торговли;

Внутренних дел;

Юстиции;

Здравоохранения.

Статья 56. Республиканскими Народными Комиссариатами Грузинской ССР являются Народные Комиссариаты:

Просвещения;

Местной промышленности;

Коммунального хозяйства;

Социального обеспечения.

Статья 57. Союзно-республиканские Народные Комиссариаты Грузинской ССР руководят порученными им отраслями государственного управления Грузинской ССР, за исключением лишь ограниченного числа предприятий по списку, утверждаемому Президиумом Верховного Совета СССР, подчиняясь как Совету Народных Комиссаров Грузинской ССР, так и соответствующим союзно-республиканским Народным Комиссариатам СССР.

Статья 58. Республиканские Народные Комиссариаты Грузинской ССР руководят порученными им отраслями государственного управ-

ления, подчиняясь непосредственно Совету Народных Комиссаров Грузинской ССР.

Г Л А В А V.

Высшие органы государственной власти Абхазской и Аджарской Автономных Советских Социалистических Республик

Статья 59. Высшими органами государственной власти в Абхазской и Аджарской Автономных Советских Социалистических Республиках являются Верховные Советы этих республик.

Статья 60. Верховный Совет Автономной республики избирается гражданами республики сроком на четыре года по нормам представительства, установленным Конституцией Автономной республики.

Статья 61. Верховный Совет Автономной республики является единственным законодательным органом этой республики.

Статья 62. Верховный Совет Автономной республики:

а) принимает, согласно статьи 24 Конституции Грузинской ССР, Конституцию Автономной республики и вносит ее на утверждение в Верховный Совет Грузинской ССР;

б) представляет на утверждение Верховного Совета Грузинской ССР образование новых районов и городов, а также устанавливает их границы;

в) утверждает народнохозяйственный план и бюджет Автономной республики;

г) награждает почетными грамотами и присваивает почетные звания Автономной республики.

Статья 63. Верховный Совет Автономной республики избирает Президиум Верховного Совета АССР в составе: Председателя Президиума Верховного Совета АССР, его заместителей, секретаря Президиума и членов Президиума Верховного Совета АССР.

Статья 64. Президиум Верховного Совета Автономной республики подотчетен Верховному Совету Автономной республики.

Статья 65. Полномочия Президиума Верховного Совета Автономной республики определяются Конституцией АССР.

Статья 66. Для ведения заседаний Верховный Совет Автономной республики избирает предсе-

дателя Верховного Совета АССР и его заместителей.

Статья 67. Верховный Совет Автономной республики образует Правительство Автономной республики — Совет Народных Комиссаров АССР.

Г Л А В А VI.

Органы государственного управления Абхазской и Аджарской Автономных Советских Социалистических Республик

Статья 68. Высшим исполнительным и распорядительным органом государственной власти Абхазской и Аджарской АССР является Совет Народных Комиссаров АССР.

Статья 69. Совет Народных Комиссаров Автономной республики ответственен перед Верховным Советом Автономной республики и ему подотчетен, а в период между сессиями Верховного Совета Автономной республики — перед Президиумом Верховного Совета Автономной республики, которому подотчетен.

Статья 70. Совет Народных Комиссаров АССР издает постановления и распоряжения на основе и во исполнение законов СССР, Грузинской ССР и Автономной республики, постановлений и

распоряжений Советов Народных Комиссаров СССР и Грузинской ССР и проверяет их исполнение.

Статья 71. Совет Народных Комиссаров АССР имеет право отменять приказы и инструкции Народных Комиссаров АССР, решения и распоряжения исполнительных комитетов районных и городских Советов депутатов трудящихся на территории АССР, а также приостанавливать решения и распоряжения районных и городских Советов депутатов трудящихся.

Статья 72. Совет Народных Комиссаров Автономной республики образуется Верховным Советом Автономной республики в составе:

Председателя Совета Народных Комиссаров Автономной республики;

Заместителей председателя Совета Народных Комиссаров;

Председателя Государственной плановой комиссии;

Народных Комиссаров:

Земледелия;

Финансов;

Внутренней торговли;

Внутренних дел;

Юстиции;

04.10.63
212-111033

Здравоохранения;

Просвещения;

Местной промышленности;

Коммунального хозяйства;

Социального обеспечения;

Начальника дорожного управления;

Уполномоченного Комитета заготовок;

Начальника Управления по делам искусств;

и, кроме того, в соответствии с особенностями хозяйства республики, с утверждения Верховного Совета Грузинской ССР, — Народных Комиссаров:

Пищевой промышленности;

Легкой промышленности;

Лесной промышленности.

Статья 73. Народные Комиссары Автономной республики руководят отраслями государственного управления, входящими в компетенцию Автономной республики, согласно Конституций Грузинской ССР и АССР.

Статья 74. Народные Комиссары Автономной республики издают в пределах компетенции соответствующих Народных Комиссариатов приказы и инструкции на основании и во исполнение законов СССР, Грузинской ССР и АССР, постановлений и распоряжений Советов Народных

Комиссаров СССР, Грузинской ССР и АССР, при
казов и инструкций Народных Комиссаров Грузинской ССР.

Статья 75. Народные Комиссариаты Автономной республики руководят порученными им отраслями государственного управления, подчиняясь как Совету Народных Комиссаров АССР, так и соответствующим Народным Комиссариатам Грузинской ССР.

Г Л А В А VII.

Органы государственной власти Юго-Осетинской Автономной области

Статья 76. Органом государственной власти Юго-Осетинской Автономной области является Совет депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области.

Статья 77. Совет депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области избирается гражданами Юго-Осетинской Автономной области сроком на два года по норме: один депутат на 2.500 населения.

Статья 78. Совет депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области руководит деятельностью подчиненных ему органов управле

ния, обеспечивает охрану государственного порядка, соблюдение законов и охрану прав граждан, руководит местным хозяйственным и культурным строительством, утверждает областной бюджет и областной народнохозяйственный план.

Статья 79. Совет депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области принимает решения и дает распоряжения в пределах прав, предоставленных ему законами СССР и Грузинской ССР.

Статья 80. Исполнительным и распорядительным органом Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области является исполнительный комитет Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области, избираемый Советом депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области в составе: председателя, двух заместителей председателя, секретаря и 7 членов.

Статья 81. Для руководства отдельными отраслями государственного управления исполнительный комитет Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области образует нижеследующие отделы:

земельный;
финансовый;

внутренней торговли;
здравоохранения;
народного образования;
местной промышленности;
коммунального хозяйства;
лесного хозяйства;
социального обеспечения;
дорожный;
общий;
по делам искусств;
плановую комиссию;
сектор кадров при председателе исполкома;
и, кроме того, при исполнительном комитете
Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской
Автономной области состоят:
Управление Народного Комиссариата Внутрен-
них дел;

Уполномоченный Комитета заготовок.

Статья 82. Отделы и управления Юго-Осе-
тинской Автономной области подчиняются в
своей деятельности как Совету депутатов тру-
дящихся Юго-Осетинской Автономной области и
его исполнительному комитету, так и соответ-
ствующим Народным Комиссариатам Грузинской
ССР.

Статья 83. Районные, городские и сельские
органы государственной власти в Юго-Осетии-

ской Автономной области образуются на
 вах главы VIII настоящей Конституции.

Г Л А В А VIII.

Местные органы государственной власти

Статья 84. Органами государственной власти в Автономной Области Юго-Осетии, районах, городах, поселках и селах Грузинской Советской Социалистической Республики являются Советы депутатов трудящихся.

Статья 85. Районные, городские, районные в крупных городах, поселковые и сельские Советы депутатов трудящихся избираются соответственно трудящимися района, города, поселка, села сроком на два года.

Статья 86. Районные Советы депутатов трудящихся избираются по норме: один депутат на 300 населения.

Статья 87. Городские Советы депутатов трудящихся избираются по норме: города Поти — один депутат на 200 населения, города Кутаиси — один депутат на 400 населения, города Тбилиси — один депутат на 700 населения, ос-

тальные города: а) с населением до 10.000 человек один депутат на 100 человек, б) с населением свыше 10.000 человек один депутат на 150 человек.

Статья 88. Поселковые и сельские Советы депутатов трудящихся избираются в зависимости от размеров района деятельности поселкового и сельского Совета — один депутат не менее чем от 50 и не более чем от 150 населения.

Избирательные нормы для поселковых и сельских Советов депутатов трудящихся устанавливаются «Положением о выборах в Советы депутатов трудящихся Грузинской ССР» в пределах избирательных норм, указанных в настоящей статье.

Статья 89. Советы депутатов трудящихся (района, города, села) руководят культурно-политическим и хозяйственным строительством на своей территории, устанавливают местный бюджет, руководят деятельностью подчиненных им органов управления, обеспечивают охрану государственного порядка, содействуют усилению обороноспособности страны, обеспечивают соблюдение законов и охрану прав граждан.

Статья 90. Советы депутатов трудящихся принимают решения и дают распоряжения в пре-

делах прав, предоставленных им законами СССР, Грузинской ССР и Автономной республики.

Статья 91. Сессии районных Советов депутатов трудящихся созываются их исполнительными комитетами не реже 6 раз в год.

Статья 92. Сессии городских, поселковых и сельских Советов депутатов трудящихся созываются их исполнительными органами не реже одного раза в месяц.

Статья 93. Исполнительными и распорядительными органами районных, городских, поселковых и сельских Советов депутатов трудящихся являются избираемые ими исполнительные комитеты в составе: председателя, его заместителей, секретаря и членов.

Статья 94. Исполнительными и распорядительными органами поселковых и сельских Советов депутатов трудящихся, объединяющих не свыше 500 человек населения, являются избираемые этими Советами председатель, его заместитель и секретарь.

Статья 95. Исполнительные комитеты Советов депутатов трудящихся (района, города, села) осуществляют руководство культурно-политическим и хозяйственным строительством на своей территории на основе решений соответ-

ствующих Советов депутатов трудящихся и вышестоящих государственных органов.

Статья 96. Районные и городские Советы депутатов трудящихся избирают на время своей сессии председателя и секретаря для ведения заседаний сессии.

Статья 97. Председатель сельского совета созывает сельский Совет и ведет его заседания.

Статья 98. Исполнительные органы Советов депутатов трудящихся непосредственно подотчетны как Совету депутатов трудящихся, их избравшему, так и исполнительному органу вышестоящего Совета депутатов трудящихся.

Статья 99. Вышестоящие исполнительные комитеты Советов депутатов трудящихся имеют право отменять решения и распоряжения нижестоящих исполнительных комитетов и приостанавливать решения и распоряжения нижестоящих Советов депутатов трудящихся.

Статья 100. Вышестоящие Советы депутатов трудящихся имеют право отменять решения и распоряжения нижестоящих Советов депутатов трудящихся и их исполнительных комитетов.

Статья 101. Для непосредственного руководства отдельными отраслями государственного управления районные и городские Советы депу-

татов трудящихся образуют отделы исполнительных комитетов.

Статья 102. Районные Советы депутатов трудящихся образуют нижеследующие отделы исполнительных комитетов:

- земельный;
- народного образования;
- финансовый;
- внутренней торговли;
- здравоохранения;
- социального обеспечения;
- общий;
- дорожный;
- плановую комиссию;
- сектор кадров при председателе исполкома;

и, кроме того, в соответствии с особенностями хозяйства района, с утверждения Верховного Совета Грузинской ССР, Верховных Советов автономных республик и Совета депутатов трудящихся Автономной области, районные Советы депутатов трудящихся образуют отделы: коммунальный и местной промышленности.

Статья 103. В соответствии с условиями района, на основе законов СССР и Грузинской ССР, с утверждения Верховного Совета Грузинской ССР, Верховных Советов автономных республик и Совета депутатов трудящихся Авто-

номной области, Народный Комиссариат Внутренних дел образует при районных Советах депутатов трудящихся свои управления.

Статья 104. Городские Советы депутатов трудящихся образуют следующие отделы исполнительных комитетов:

- финансовый;
- коммунального хозяйства;
- внутренней торговли;
- здравоохранения;
- народного образования;
- социального обеспечения;
- общий;
- плановую комиссию;
- сектор кадров при председателе исполкома;
- и, кроме того, в соответствии с особенностями промышленности города, его городского и пригородного хозяйства:
- местной промышленности;
- земельный.

Статья 105. Отделы районных Советов депутатов трудящихся подчиняются в своей деятельности районному Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, а также и соответствующему Народному Комиссариату Грузинской ССР, а в Автономных республиках и Автономной области — соответствующему

3549363-21
1933

Народному Комиссариату Автономной республики или соответствующему отделу исполнительного комитета Автономной области.

Статья 106. Отделы городских Советов депутатов трудящихся подчиняются в своей деятельности как городскому Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, так и соответствующему отделу районного Совета депутатов трудящихся, а также соответствующему Народному Комиссариату Грузинской ССР, а в Автономных республиках и Автономной области — соответствующему Народному Комиссариату Автономной республики или соответствующему отделу исполнительного комитета Автономной области.

Статья 107. Отделы Советов депутатов трудящихся городов Тбилиси и Поти подчиняются в своей деятельности как городскому Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, так и соответствующему Народному Комиссариату Грузинской ССР.

Статья 108. Отделы Совета депутатов трудящихся города Сухуми подчиняются в своей деятельности как городскому Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, так и соответствующему Народному Комиссариату Абхазской АССР.

Статья 109. Отделы Совета депутатов трудящихся города Батуми подчиняются в своей деятельности как городскому Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, так и соответствующему Народному Комиссариату Алжарской АССР.

Статья 110. Отделы Совета депутатов трудящихся города Сталинир подчиняются в своей деятельности как городскому Совету депутатов трудящихся и его исполнительному комитету, так и соответствующему отделу исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области.

Статья 111. По истечении полномочий Советов депутатов трудящихся их исполнительные и распорядительные органы сохраняют свои полномочия вплоть до образования вновь избранными Советами новых исполнительных и распорядительных органов.

Г Л А В А IX.

Бюджет Грузинской Советской Социалистической Республики

Статья 112. Государственный бюджет Грузинской Советской Социалистической Республики

составляется Советом Народных Комиссаров Грузинской ССР и вносится им на утверждение Верховного Совета Грузинской ССР.

Статья 113. Верховный Совет Грузинской ССР избирает бюджетную комиссию, которая докладывает Верховному Совету свое заключение по государственному бюджету Грузинской ССР.

Статья 114. Утвержденный Верховным Советом Грузинской ССР государственный бюджет Грузинской ССР публикуется во всеобщее сведение.

Статья 115. Отчет об исполнении государственного бюджета Грузинской ССР утверждается Верховным Советом Грузинской ССР и публикуется во всеобщее сведение.

Статья 116. В бюджеты Абхазской и Аджарской автономных республик, Юго-Осетинской Автономной области и в местные бюджеты районных, городских, поселковых и сельских Советов включаются доходы от местного хозяйства, отчисления от поступающих на их территории государственных доходов, а также поступления от местных налогов и сборов в размерах, устанавливаемых законодательством СССР и Грузинской ССР.

Суд и прокуратура

Статья 117. Правосудие в Грузинской Советской Социалистической Республике осуществляется Верховным Судом Грузинской ССР, Верховными Судами Абхазской и Аджарской автономных республик, судом Юго-Осетинской Автономной области, специальными судами СССР, создаваемыми по постановлению Верховного Совета СССР, народными судами.

Статья 118. Рассмотрение дел во всех судах осуществляется с участием народных заседателей, кроме случаев, специально предусмотренных законом.

Статья 119. Верховный Суд Грузинской ССР является высшим судебным органом Грузинской ССР. На Верховный Суд Грузинской ССР возлагается надзор за судебной деятельностью всех судебных органов Грузинской ССР, Абхазской и Аджарской автономных республик и Юго-Осетинской Автономной области.

Статья 120. Верховный Суд Грузинской ССР избирается Верховным Советом Грузинской ССР сроком на пять лет.

Статья 121. Верховные суды автономных республик избираются Верховными Советами автономных республик сроком на пять лет.

Статья 122. Суд Юго-Осетинской Автономной области избирается Советом депутатов трудящихся Юго-Осетинской Автономной области сроком на пять лет.

Статья 123. Народные суды избираются гражданами района на основе всеобщего, прямого и равного избирательного права при тайном голосовании сроком на три года.

Статья 124. Судопроизводство ведется на территории Грузинской ССР на грузинском языке или на языке Автономной республики или Автономной области, с обеспечением для лиц, не владеющих этими языками, полного ознакомления с материалами дела через переводчика, а также права выступать на суде на родном языке.

Статья 125. Разбирательство дел во всех суда Грузинской ССР открытое, поскольку законом не предусмотрены исключения, с обеспечением обвиняемому права на защиту.

Статья 126. Судьи независимы и подчиняются только закону.

Статья 127. Высший надзор за точным исполнением законов всеми Народными Комисса-

риатами и подведомственными им учреждениями, равно как отдельными должностными лицами, а также гражданами на территории Грузинской ССР осуществляется как Прокурором СССР непосредственно, так и через Прокурора Грузинской ССР.

Статья 128. Прокуроры Грузинской ССР, автономных республик и Автономной области назначаются Прокурором СССР сроком на пять лет.

Статья 129. Районные и городские прокуроры назначаются Прокурором Грузинской ССР с утверждения Прокурора СССР сроком на пять лет.

Статья 130. Органы прокуратуры осуществляют свои функции независимо от каких бы то ни было местных органов, подчиняясь только Прокурору СССР.

Г Л А В А XI.

Основные права и обязанности граждан

Статья 131. Граждане Грузинской Советской Социалистической Республики имеют право на труд, то-есть право на получение гарантированной работы с оплатой их труда в соответствии с его количеством и качеством.

Право на труд обеспечивается социалистической организацией народного хозяйства, непрерывным ростом производительных сил советского общества, устранением возможности хозяйственных кризисов и ликвидацией безработицы.

Статья 132. Граждане Грузинской ССР имеют право на отдых.

Право на отдых обеспечивается сокращением рабочего дня для подавляющего большинства рабочих до 7 часов, установлением ежегодных отпусков рабочим и служащим с сохранением заработной платы, предоставлением для обслуживания трудящихся широкой сети санаториев, домов отдыха, клубов.

Статья 133. Граждане Грузинской ССР имеют право на материальное обеспечение в старости, а также — в случае болезни и потери трудоспособности.

Это право обеспечивается широким развитием социального страхования рабочих и служащих за счет государства, бесплатной медицинской помощью трудящимся, предоставлением в пользование трудящимся широкой сети курортов.

Статья 134. Граждане Грузинской ССР имеют право на образование.

Это право обеспечивается всеобщим обязательным начальным образованием, бесплатностью образо-

зания, включая высшее образование, системой государственных стипендий подавляющему большинству учащихся в высшей школе, обучением в школах на родном языке, организацией на заводах, в совхозах, машинно-тракторных станциях и колхозах бесплатного производственного, технического и агрономического обучения трудящихся.

Статья 135. Женщине в Грузинской ССР предоставляются равные права с мужчиной во всех областях хозяйственной, государственной, культурной и общественно-политической жизни.

Возможность осуществления этих прав женщине обеспечивается предоставлением женщине равного с мужчиной права на труд, оплату труда, отдых, социальное страхование и образование, государственной охраной интересов матери и ребенка, предоставлением женщине при беременности отпусков с сохранением содержания, широкой сетью родильных домов, детских ясель и садов.

Статья 136. Равноправие граждан Грузинской ССР, независимо от их национальности и расы, во всех областях хозяйственной, государственной, культурной и общественно-политической жизни является непреложным законом.

Какое бы то ни было прямое или косвенное

ограничение прав или, наоборот, установление прямых или косвенных преимуществ граждан в зависимости от их расовой и национальной принадлежности, равно как всякая проповедь расовой или национальной исключительности или ненависти и пренебрежения — караются законом.

Статья 137. В целях обеспечения за гражданами свободы совести, церковь в Грузинской ССР отделена от государства и школа от церкви. Свобода отправления религиозных культов и свобода антирелигиозной пропаганды признается за всеми гражданами.

Статья 138. В соответствии с интересами трудящихся и в целях укрепления социалистического строя гражданам Грузинской ССР гарантируются законом:

- а) свобода слова;
- б) свобода печати;
- в) свобода собраний и митингов;
- г) свобода уличных шествий и демонстраций.

Эти права граждан обеспечиваются предоставлением трудящимся и их организациям типографий, запасов бумаги, общественных зданий, улиц, средств связи и других материальных условий, необходимых для их осуществления.

Статья 139. В соответствии с интересами трудящихся и в целях развития организационной самостоятельности и политической активности народных масс гражданам Грузинской ССР обеспечивается право объединения в общественные организации: профессиональные союзы, кооперативные объединения, организации молодежи, спортивные и оборонные организации, культурные, технические и научные общества, а наиболее активные и сознательные граждане из рядов рабочего класса и других слоев трудящихся объединяются во Всесоюзную коммунистическую партию (большевиков), являющуюся передовым отрядом трудящихся в их борьбе за укрепление и развитие социалистического строя и представляющую руководящее ядро всех организаций трудящихся как общественных, так и государственных.

Статья 140. Гражданам Грузинской ССР обеспечивается неприкосновенность личности. Никто не может быть подвергнут аресту иначе, как по постановлению суда или с санкции прокурора.

Статья 141. Неприкосновенность жилища граждан и тайна переписки охраняются законом.

Статья 142. Грузинская ССР предоставляет право убежища иностранным гражданам, пре-

следуемым за защиту интересов трудящихся или научную деятельность, или национально-освободительную борьбу.

Статья 143. Каждый гражданин Грузинской ССР обязан соблюдать Конституцию Грузинской Советской Социалистической Республики, исполнять законы, блюсти дисциплину труда, честно относиться к общественному долгу, уважать правила социалистического общежития.

Статья 144. Каждый гражданин Грузинской ССР обязан беречь и укреплять общественную, социалистическую собственность, как священную и неприкосновенную основу советского строя, как источник богатства и могущества родины, как источник зажиточной и культурной жизни всех трудящихся.

Лица, покушающиеся на общественную, социалистическую собственность являются врагами народа.

Статья 145. Всеобщая воинская обязанность является законом.

Воинская служба в Рабоче - Крестьянской Красной Армии представляет почетную обязанность граждан Грузинской ССР.

Статья 146. Защита отечества есть священный долг каждого гражданина Грузинской ССР.

Измена родине: нарушение присяги, переход на сторону врага, нанесение ущерба военной мощи государства, шпионаж — караются по всей строгости закона, как самое тяжкое злодеяние.

Г Л А В А XII.

Избирательная система

Статья 147. Выборы депутатов во все Советы депутатов трудящихся: Верховный Совет Грузинской ССР, Верховные Советы автономных республик, Советы депутатов трудящихся Автономной области, районные, городские, поселковые и сельские Советы депутатов трудящихся, — производятся избирателями на основе всеобщего, равного и прямого избирательного права при тайном голосовании.

Статья 148. Выборы депутатов являются всеобщими: все граждане Грузинской ССР, достигшие 18 лет, независимо от расовой и национальной принадлежности, вероисповедания, образовательного ценза, оседлости, социального происхождения, имущественного положения и прошлой деятельности, имеют право участвовать в выборах депутатов и быть избранными, за исключением умалишенных и лиц, осужденных судом с лишением избирательных прав.

Статья 149. Выборы депутатов являются равными: каждый гражданин имеет один голос; все граждане участвуют в выборах на равных основаниях.

Статья 150. Женщины пользуются правом избирать и быть избранными наравне с мужчинами.

Статья 151. Граждане, состоящие в рядах Красной Армии, пользуются правом избирать и быть избранными наравне со всеми гражданами.

Статья 152. Выборы депутатов являются прямыми: выборы во все Советы депутатов трудящихся, начиная от сельского и городского Совета депутатов трудящихся вплоть до Верховного Совета Грузинской ССР, производятся гражданами непосредственно путем прямых выборов.

Статья 153. Голосование при выборах депутатов является тайным.

Статья 154. Кандидаты при выборах выставляются по избирательным округам.

Право выставления кандидатов обеспечивается за общественными организациями и обществами трудящихся: коммунистическими партийными организациями, профессиональными союзами, кооперативами, организациями молодежи, культурными обществами.

Статья 155. Каждый депутат обязан отчетливо и ответственно относиться к своей работе перед избирателями в своей работе. Депутат Совета депутатов трудящихся и может быть в любое время отозван по решению большинства избирателей в установленном законом порядке.

Г Л А В А XIII.

Язык, герб, флаг и столица

Статья 156. Государственным языком Грузинской ССР является грузинский язык.

Национальным меньшинствам, населяющим территорию Грузинской ССР, обеспечивается право свободного развития и употребления родного языка как в своих культурных, так и в государственных учреждениях.

Статья 157. Законы, а также указы и разъяснения Президиума Верховного Совета Грузинской ССР, постановления и распоряжения Совета Народных Комиссаров Грузинской ССР публикуются на грузинском языке, а для автономных республик и Автономной области — на грузинском языке и на языке Автономной республики или Автономной области.

Статья 158. Законы, а также указы и разъяснения Президиума Верховного Совета ав-

тономных республик, постановления и распоряжения Совета Народных Комиссаров автономных республик, постановления и распоряжения исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся Автономной области публикуются на языке Автономной республики или Автономной области и на грузинском языке.

Статья 159. Герб Грузинской ССР состоит из круглого красного поля, в верхней части которого изображена светящаяся пятиконечная звезда с простирающимися по всему полю лучами, внизу — снежный хребет голубого цвета; на правой стороне — золотые колосья и на левой — золотые лозы с виноградными гроздьями. Концы колосьев и лоз переплетены между собой у основания хребта в нижней части поля. Большую часть середины занимают изображения золотого серпа и молота, которые упираются: вверху — в светящуюся звезду, внизу — в вершину хребта, а по бокам — в колосья и лозы. Вокруг поля помещена надпись на двух языках — грузинском и русском: «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!». Герб окаймлен вокруг узором из орнаментов в грузинском стиле.

Статья 160. Флаг Грузинской ССР состоит из полотнища красного цвета; в левом углу его наверху, в квадрате, стороны которого равны

четверти всей длины полотнища, помещена на
 пись на грузинском языке золотыми буквами:
 «Грузинская ССР».

Статья 161. Столицею Грузинской ССР является город Тбилиси.

Г Л А В А XIV.

Порядок изменения Конституции

Статья 162. Изменение Конституции Грузинской Советской Социалистической Республики производится лишь по решению Верховного Совета Грузинской ССР, принятому большинством не менее двух третей голосов.

Президиум Чрезвычайного VIII Всегрузинского Съезда Советов

Р. М. АБРАМЯН
 Г. А. АРУТИНОВ
 В. М. БАКРАДЗЕ
 Л. П. БЕРИЯ
 И. Б. БОЛКВАДЗЕ
 И. К. ГВАСАЛИА
 А. Г. ГЕУРКОВ
 М. А. ГОБЕЧИЯ

საქართველოს
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

ს. ა. გოგლიძე
შ. ნ. დადიანი
ვ. გ. დარახველიძე
ვ. გ. დეკანოზოვ
ს. ი. ძჯანაშია
ა. ი. ძჯანელიძე
ი. პ. ძჯიძე
ნ. ს. ილიაშვილი
ა. მ. კეკელია
ჟ. ი. კილაძე
ტ. ა. კორსაველი
გ. დ. კურულაშვილი
მ. კ. ლევანდოვსკი
ზ. დ. ლორდკიპანიძე
შ. ს. მათიკაშვილი
ფ. ე. მახარაძე
გ. ა. მგალობლიშვილი
ა. ი. მგელაძე
ე. დ. ნაჩქებია
მ. ტ. ნიორაძე
ტ. გ. როსტომაშვილი
ვ. ვ. სამხარაძე
გ. ფ. სტურუა
მ. ი. თოიძე
ი. პ. ცეცხლაძე
ა. დ. ციტლიძე

ბაზილიკონი
202-20101033

მ. ე. ჩიაურელი
ო. ი. ჩიგიტაშვილი
დ. ა. ჩიჩინაძე
გ. ი. ჩხეიძე

თბილისი, 13 ფებრალა 1937 გ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

**დადგენილებანი სრულიად — საქართველოს
საბჭოების საგანგებო მე-8 ყრილობისა**

83.

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) დამტკიცების შესახებ 4

საქართველოა საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს არჩევის შესახებ 4

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუცია (ძირითადი კანონი).

თ ა ვ ი I საზოგადოებრივი წყობილება 5

თ ა ვ ი II სახელმწიფოებრივი წყობილება 9

თ ა ვ ი III საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები 16

თ ა ვ ი IV საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო მმართველობის ორგანოები 22

თ ა ვ ი V აფხაზეთის და აჭარის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები	29
თ ა ვ ი VI აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების სახელმწიფო მმართველობის ორგანოები	31
თ ა ვ ი VII სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები	35
თ ა ვ ი VIII სახელმწიფო ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოები	38
თ ა ვ ი IX საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ბიუჯეტი	47
თ ა ვ ი X სასამართლო და პროკურატურა	48
თ ა ვ ი XI მოქალაქეთა ძირითადი უფლებანი და მოვალეობანი	51
თ ა ვ ი XII საარჩევნო სისტემა	58
თ ა ვ ი XIII ენა, ღერბი, დროშა და დედაქალაქი	60
თ ა ვ ი XIV კონსტიტუციის შეცვლის წესი	63

საქართველოს
ხელნაწილების

СОДЕРЖАНИЕ

Постановления Чрезвычайного 8-го Всегрузинского Съезда Советов

	Стр.
Об утверждении Конституции (Основно-го Закона) Грузинской Советской Социалистической Республики	65
О выборах в Верховный Совет Грузинской Советской Социалистической Республики	66

Конституция (Основной Закон) Грузинской Советской Социалистической Республики

Глава I Общественное устройство	67
„ II Государственное устройство	71
„ III Высшие органы Государственной власти Грузинской Советской Социалистической Республики	77

Глава IV Органы государственного управления Грузинской Советской Социалистической Республики . . .

82

" V Высшие органы государственной власти Абхазской и Аджарской Автономных Советских Социалистических Республик 88

" VI Органы государственного управления Абхазской и Аджарской Автономных Советских Социалистических Республик 90

" VII Органы государственной власти Юго-Осетинской Автономной Области 93

" VIII Местные органы государственной власти 96

" IX Бюджет Грузинской Советской Социалистической Республики 103

" X Суд и прокуратура 105

" XI Основные права и обязанности граждан 107

" XII Избирательная система 113

" XIII Язык, герб, флаг и столица 115

" XIV Порядок изменения Конституции 117

